

1412.11	-0.89	▼	0.06%	778.33	1.34	▲	0.17%
1795.63	-0.73	▼	0.05%	4443.87	7.63	▲	0.23%
1791.97	8.49	▲	0.48%	2916.60	-4.89	▼	0.16%
1795.09	4.83	▲	0.27%	1412.11	-0.73	▼	0.05%
767.89	-0.54	▼	0.08%	1787.63	8.49	▲	0.38%
778.33	0.01	▲	0.00%	1791.97	4.83	▲	0.27%
4443.87	1.34	▲	0.17%	1295.09	-0.54	▼	0.13%
2916.60	7.63	▲	0.23%	767.89	0.01	▲	0.10%
	-4.89	▼	0.16%	700.33	1.34	▲	0.17%

Обзор на небанковия финансов сектор в България

3/2013

1791.97	4.83	▲	0.27%	412.11	-0.73	▼	0.15%
1295.09	-0.54	▼	0.13%	795.63	8.49	▲	0.48%
767.89	0.01	▲	0.10%	791.97	4.83	▲	0.27%
700.33	1.34	▲	0.17%	795.09	-0.54	▼	0.53%
443.83	-5.63	▲	0.23%	767.89	0.01	▲	0.00%
416.60	-6.89	▼	0.06%	778.33	1.34	▲	0.17%
412.11	-0.73	▼	0.15%				
795.63	8.49	▲	0.48%	2443.83	5.63	▲	0.23%
2416.60	-6.89	▼	0.06%				
	4.83	▲	0.27%				

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

Съдържание

МЕСТА ЗА ТЪРГОВИЯ.....	3
УЧАСТНИЦИ НА КАПИТАЛОВИЯ ПАЗАР	5
НЕБАНКОВИ ИНВЕСТИЦИОННИ ПОСРЕДНИЦИ	5
ПУБЛИЧНИ ДРУЖЕСТВА И ЕМИТЕНТИ.....	8
ДРУЖЕСТВА СЪС СПЕЦИАЛНА ИНВЕСТИЦИОННА ЦЕЛ.....	10
ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР	13
ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ.....	13
ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ	18
ОСИГУРИТЕЛЕН ПАЗАР	22
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНИ ДРУЖЕСТВА	22
ФОНДОВЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ	24
ФОКУС ТЕМА: СТРУКТУРНА ПРОМЯНА НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ ПАЗАР	30

Ограничение на отговорността

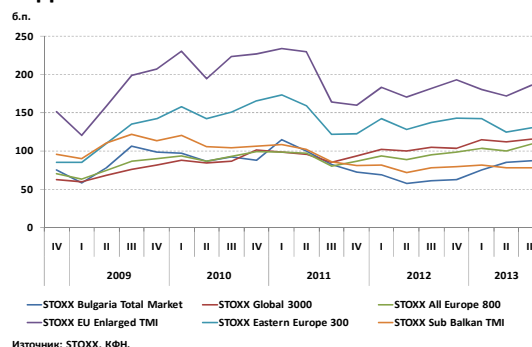
Настоящият документ не представлява рекламен материал и е само с информационна цел. Представената информация не е препоръка за инвестиция във финансови инструменти. Комисията запазва правото си за актуализация на данните, публикувани в обзора.

Места за търговия

Основният индекс SOFIX на БФБ, както и индексът BGTR30 нарастват съответно до 456.20 б.п. и 333.17 б.п. в края на третото тримесечие на 2013 г. За разлика от тях, широкият индекс BG40 бележи спад до 153.61 б.п., а BGREIT спада за първи път от началото на 2010 г. и приключва на равнище от 78.42 б.п. в края на третото тримесечие на 2013 г. Общата пазарна капитализация на основния и алтернативен пазар на БФБ нараства с 3.7% спрямо предходното тримесечие и достига до 10 945.9 млн.лв.

Всички STOXX индекси, проследяващи развитието на капиталовите пазари в Европа, отчитат покачване през третото тримесечие на 2013 г. - STOXX Bulgaria Total Market¹ с 3.1% до 87.68 б.п., STOXX Global 3000² с 3.2% до 116.03 б.п., STOXX All Europe 800³ с 8.8% до 109.33 б.п., STOXX EU Enlarged TMI⁴ с 8.3% до 186.25 б.п., STOXX Eastern Europe 300⁵ с 4.4% до 130.74 б.п. Единствено индексът STOXX Sub Balkan TMI⁶, отчита развитието на компаниите от Източна Европа, спада с -0.2% до 78.42 б.п.

Графика 1. Динамика на STOXX пазарни индекси

Основният индекс SOFIX⁷ на БФБ нараства с 2.8% спрямо предходното тримесечие и достига до 456.20 б.п., както и индексът BGTR30⁸, който има ръст от 5.5% за тримесечието до 333.17 б.п. За разлика от тях широкият индекс BG40⁹ отчита спад от -1.4% на тримесечна база до 153.61 б.п. както и секторният индекс BGREIT¹⁰ (-0.2% до 78.42 б.п.), който бележи спад за първи път от началото на 2010 г.

Реализираните обороти от компаниите, включени в индекси на БФБ,

¹ STOXX Country Total Market Index (TMI) представлява съответната страна като цяло, като обхващат приблизително 95% от пазарната капитализация на емисиите акции в съответната държава, коригирани с фрий-флоута. Съдържа различен брой компании.

² STOXX Global 3000 Index обхваща 3 000 ликвидни емисии акции от цял свят. Индексът е част от STOXX Global TMI.

³ STOXX All Europe 800 Index е част от STOXX Europe TMI. Той обхваща най-големите 800 компании в Източна и Западна Европа.

⁴ STOXX EU Enlarged Total Market Index (TMI) обхваща дружества на територията на държавите-членки, които се присъединиха към ЕС на 01.05.2004 г.: Кипър, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Малта, Полша, Словакия и Словения и на 01.01.2007 г.: България и Румъния. Той обхваща различен брой компании и покрива около 95% от пазарната капитализация на емисиите акции в съответната държава, коригирани с фрий-флоута.

⁵ The STOXX Eastern Europe 300 Index е част от STOXX Eastern Europe Total Market Index (TMI). Той обхваща 300 емисии с голяма, средна и малка капитализация от 18 страни от Източна Европа - България, Хърватска, Кипър, Чехия, Естония, Гърция, Унгария, Латвия, Литва, Република Македония (FYROM), Полша, Румъния, Русия, Сърбия, Словакия, Словения, Турция и Украйна.

⁶ The STOXX Sub Balkan Total Market Index (TMI) е част от STOXX Eastern Europe TMI Index, който обхваща 95% от пазарната капитализация на емисиите акции в Източна Европа, коригирани с фрий-флоута. Индексът включва различен брой компании от Хърватия, Република Македония (FYROM), Сърбия и Словения.

⁷ SOFIX е индекс, базиран на пазарната капитализация на включените емисии обикновени акции, коригирана с фрий-флоута на всяка от тях. SOFIX се състои от 15-те емисии акции с най-голяма пазарна стойност на фрий-флоута.

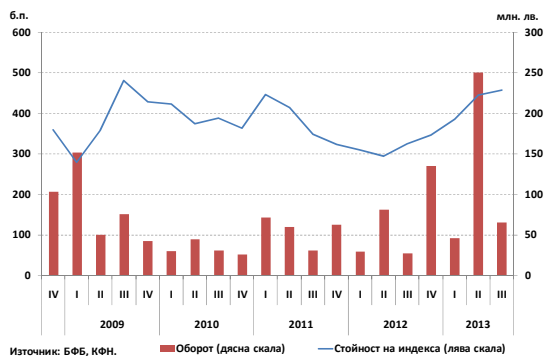
⁸ BG TR30 е индекс, базиран на промяната на цените на обикновените акции, включени в него, като всяка една от участващите емисии е с равно тегло. Броят на емисиите, включени в базата за изчисляване на индекса е 30.

⁹ BG 40 е индекс, базиран на изменението на цената на емисиите и се състои от 40-те емисии обикновени акции на дружествата с най-голям брой сделки и най-висока медиана стойност на дневния оборот за последните 6 месеца, като двата критерия имат еднаква тежест.

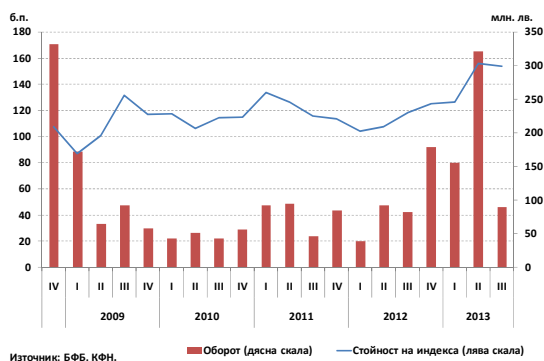
¹⁰ BG REIT е индекс, базиран на пазарната капитализация, коригирана с фрий-флоута и се състои от 7-те емисии обикновени акции на дружества със специална инвестиционна цел за секюритизация на недвижими имоти или земя с най-голяма пазарна стойност на фрий-флоута и най-висока медиана стойност на седмичния оборот за последните 6 месеца. Двата критерия имат еднаква тежест.

нарастват през третото тримесечие на 2013 г. спрямо съответното тримесечие на предходната година. Единствено при индекса BGREIT има спад в реализирания оборот от -0.4% спрямо третото тримесечие на 2012 г.

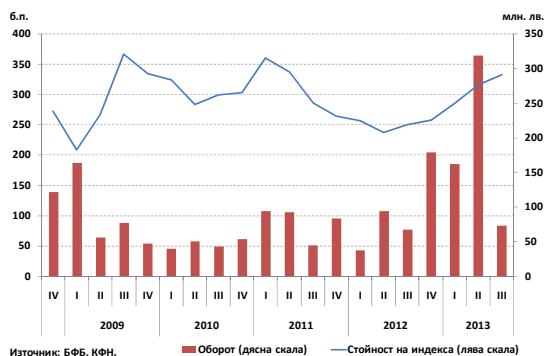
Графика 2. Пазарен индекс SOFIX

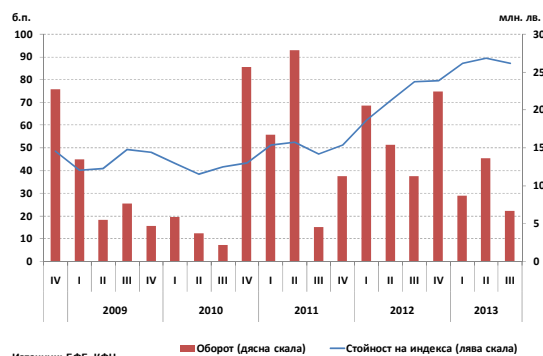
Графика 3. Пазарен индекс BG 40

Графика 4. Пазарен индекс BGTR 30

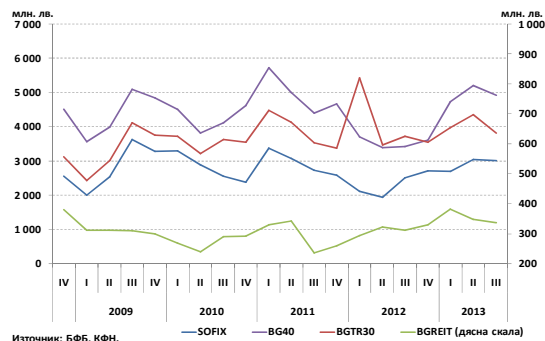

Графика 5. Пазарен индекс BGREIT

Пазарната оценка на дружествата, включени в индексите на основния пазар на БФБ¹¹, намалява към края на третото тримесечие на 2013 г. Капитализацията на компаниите, обхванати от индекса SOFIX, се свива с -0.8% на тримесечна база до 3 022.9 млн.лв., в индекса BG40 намалява с -5.4% до 4 925.2 млн.лв., в индекса BGREIT спадането е с -3.4% до 337.5 млн. лв, а в индекса BGTR30 намалението е най-съществено с -12.2% до 3 818.3 млн.лв.

Графика 6. Капитализация на компаниите, включени в индексите

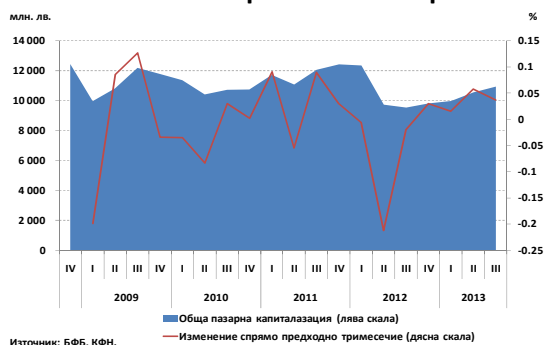
Въпреки намалението на пазарната оценка на компаниите, включени в индексите на основния пазар на БФБ, общата пазарна капитализация (на основния и алтернативния пазар) продължава да нараства. Тя се увеличава с

¹¹ В секцията представените данни за капитализацията и другите пазарни измерители след второто тримесечие на 2012 г. се отнасят за основния пазар (BSE), ако не е споменато изрично включването на алтернативния пазар (BaSE). Това е заради промяна в пазарната сегментация, влязла в сила през първото тримесечие на 2012 г., което прави невъзможно сравнението на пазарните показатели между отделните пазарни сегменти след тази дата с предходни стойности.

3.7% на тримесечна база и достига до 10 945.9 млн.лв. в края на третото тримесечие на 2013 г. Пазарът на акции (без АДСИЦ) нараства с 5.4% на тримесечна база, докато сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел се свива с -5.3%, заради спад в пазарната оценка на дружествата търгувани на алтернативния пазар на БФБ.

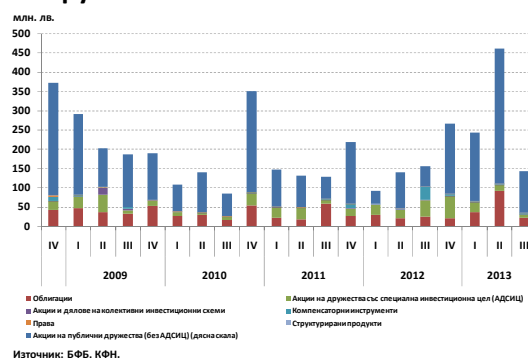
При първите 30 дружества с най-голяма пазарната капитализация не се забелязва съществено разместване спрямо второто тримесечие на 2013 г. Единственото дружество, което отпада от челните 30 емисии, търгувани на основния пазар на БФБ е на „Болкан енд Сий Пропъртис“ АДСИЦ, докато директно на 17 място в края на третото тримесечие на 2013 г. влиза ЗАД „Булстрад Виена иншурънс груп“.

Графика 7. Обща пазарна капитализация на основния и алтернативен пазар

Оборотът на основния пазар на БФБ бележи спад при всички видове финансови инструменти през третото тримесечие на 2013 г. спрямо същия период на предходната година. Изключение правят търгуваните права, чийто оборот нараства до 32.9 хил.лв. при 2.4 хил.лв в края на третото тримесечие на 2012 г., отчитайки ръст от 1 260.4% на годишна база, акциите на публични дружества без АДСИЦ, чийто оборот се увеличава от 52.8 млн.лв на 108.2 млн.лв., нараствайки с 105.1%, и структурните продукти, чийто оборот нараства с 15.4%, като достига стойност от 19.2 хил.лв в края на септември 2013 г.

Графика 8. Оборот по видове финансови инструменти

Участници на капиталовия пазар

Небанкови инвестиционни посредници

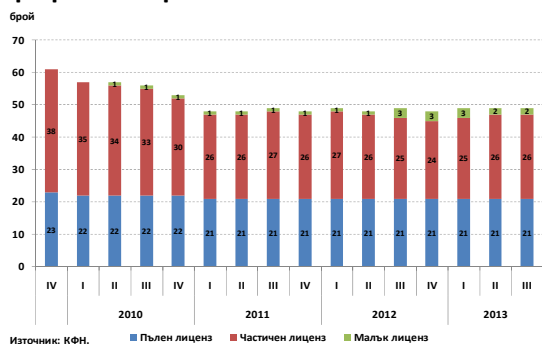
Броят на сключените сделки от небанковите инвестиционни посредници (ИП) през третото тримесечие на 2013 г. нараства спрямо същия период на 2012 г. за разлика от реализирания оборот и обема на търгувани лотове. Клиентските активи нарастват с 4.8% спрямо второто тримесечие на 2013 г. и достигат до 4 741.0 млн.лв. Сумата на търговския и инвестиционен портфейл също нараства с 16.8% спрямо предходното тримесечие и достига до 51.0 млн.лв. Единствено инвестиционните посредници с пълен лиценз имат възвръщаемост на собствения капитал над средната стойност благодарение на нарастване на дяла на привлечените средства. Капиталовите изисквания за дейността на небанковите инвестиционни посредници нарастват през третото тримесечие на 2013 г., но сумата на капиталовата база надвишава техния размер 4.3 пъти.

Броят на небанковите инвестиционни посредници остава непроменен спрямо

второто тримесечие на 2013 г. От общо 49 дружества към края на третото тримесечие

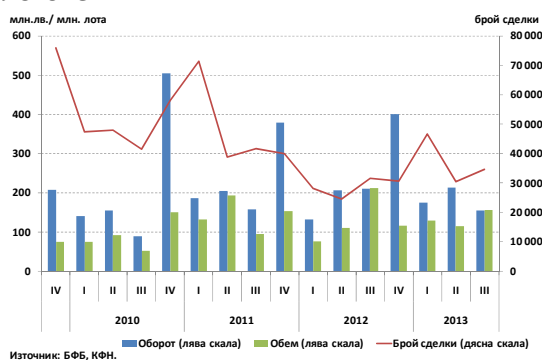
на 2013 г. 21 са с пълен лиценз¹², 26 са с частичен лиценз¹³ и 2 са с малък лиценз¹⁴.

Графика 9. Брой на ИП

Въпреки тенденцията на намаление на броя на сключените сделки от небанковите инвестиционни посредници, започнала от края на 2008 г., техният обем за третото тримесечие на 2013 г. е с 9.9% по-голям спрямо същия период на 2012 г. За сметка на това при оборота в лева и обема търгувани лотове се забелязва спад съответно от -26.6% и -26.0% спрямо третото тримесечие на 2012 г.

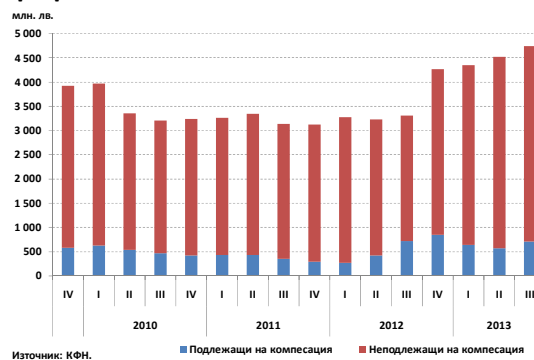
Графика 10. Брой сделки, оборот и брой лотове

Клиентските активи, събрани от небанковите инвестиционни посредници, нарастват с 4.8% спрямо предходното тримесечие и достигат 4 741.0 млн.лв. в края на третото тримесечие на 2013 г. За първи път от началото на 2013 г. причина за

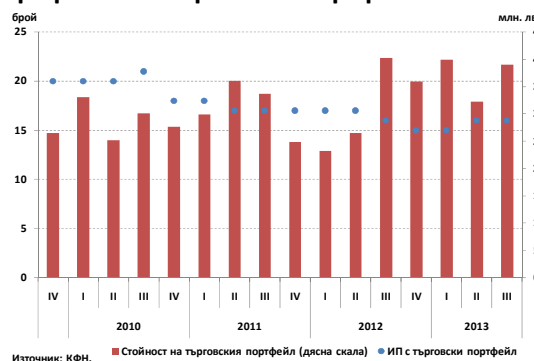
тази положителна тенденция е по-бързото нарастване на клиентските активите, подлежащи на компенсация. Относителната структура на подлежащите на компенсация клиентски активи от Фонда за компенсиране на инвеститорите към дела на неподлежащите е съответно 15:85.

Графика 11. Клиентски активи

Инвестираните за собствена сметка финансови активи от небанковите инвестиционни посредници нараства с 16.8% спрямо предходното тримесечие и достига до 51.0 млн.лв. в края на третото тримесечие на 2013 г. От тях 16 небанкови инвестиционни посредници поддържат търговски портфейл на обща стойност от 39.0 млн.лв. към края на третото тримесечие на 2013 г. и 31 небанкови инвестиционни посредници имат инвестиционен портфейл на обща стойност от 12.0 млн.лв.

Графика 12. Търговски портфейл

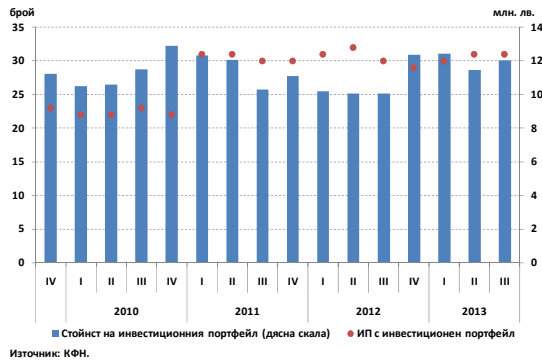

¹² Инвестиционните посредници с пълен лиценз трябва да разполагат с начален капитал не по-малко от 1.5 млн.лв.

¹³ Инвестиционните посредници с частичен лиценз трябва да разполагат с начален капитал не по-малко от 0.25 млн.лв.

¹⁴ Инвестиционните посредници с малък лиценз трябва да разполагат с начален капитал не по-малко от 0.1 млн.лв.

Графика 13. Инвестиционен портфейл

Небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз имат възвръщаемост на собствения капитал¹⁵ в размер на 1.4% за третото тримесечие на 2013 г., което е над 4-годишната средна стойност на показателя от 0.7%. Причина за тази тенденция е нарастване на дела на привлечените средства, което води до нарастване на съотношението на активи към собствен капитал (A/E)¹⁶. Неганковите инвестиционни посредници с частичен лиценз също имат положителна възвръщаемост на собствения капитал от 1.1% за третото тримесечие на 2013 г., но това съотношение е под 4-годишната средна стойност на показателя от 1.4%. Това е в следствие на по-малкия дял на привлечените средства спрямо второто тримесечие на годината, както и на понижението в ефективността на използваните ресурси, изчислена чрез съотношението възвръщаемост на активите¹⁷. При небанковите инвестиционни посредници с малък лиценз текущото ниво на възвръщаемостта на собствения капитал (-8.0%) е под 3-годишната средна стойност от 3.1%. Причината за това е както спада в съотношението на активите към собствения

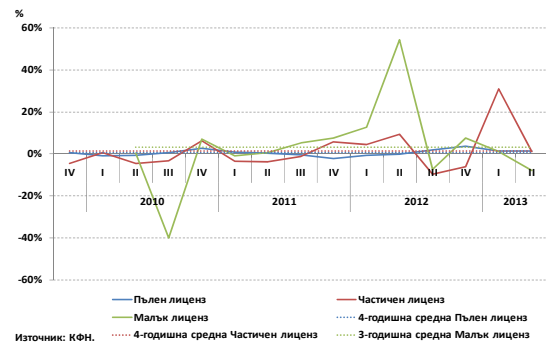
¹⁵ Възвръщаемостта на собствения капитал е изчислена като съотношение на нетната печалба за тримесечието без натрупване към средната стойност на собствения капитал от началото и края на съответното тримесечие.

¹⁶ Съотношението активи към собствен капитал е изчислено като средна стойност на активите към средната стойност на собствения капитал от началото и края на съответното тримесечие.

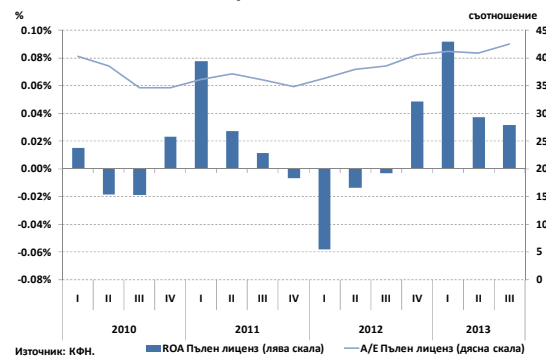
¹⁷ Възвръщаемостта на активите е изчислена като съотношение на нетната печалба за тримесечието без натрупване към средната стойност на активите от началото и края на съответното тримесечие.

капитал спрямо второто тримесечие на 2013 г., така и на реализирания отрицателен финансов резултат от дейността на небанковите инвестиционни посредници с малък лиценз.

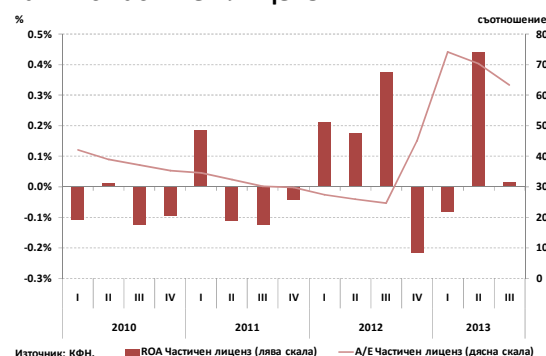
Графика 14. Възвръщаемост на собствения капитал на ИП

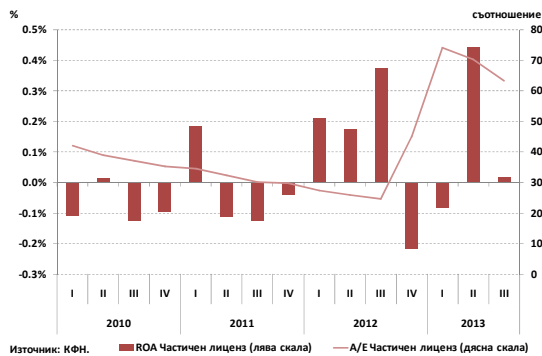
Графика 15. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на ИП с пълен лиценз

Графика 16. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на ИП с частичен лиценз

Графика 17. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на ИП с малък лиценз

Общите капиталови изисквания към дейността на небанковите инвестиционни посредници нарастват с 12.7% спрямо второто тримесечие на 2013 г. Причина за това е положителният прираст на „Капиталови изисквания за позиционен, валутен и стоков риск“. Въпреки това, небанковите инвестиционни посредници

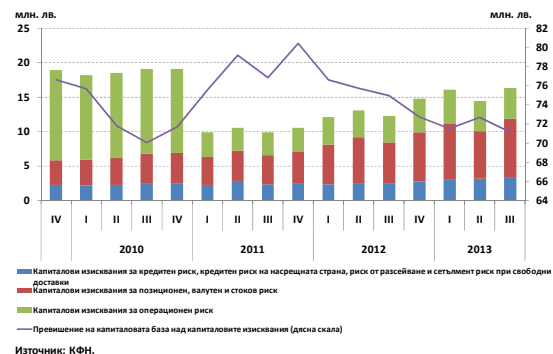
Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитенти е 367, като техният брой остава непроменен спрямо второто тримесечие на 2013 г. Допълнително емитираният дълг на основния пазар на БФБ през третото тримесечие на 2013 г. е 12.3 млн.лв. Пазарната капитализация продължава да нараства, но с по-нисък темп от 4.4% на тримесечна база и достига до 8 686.7 млн.лв. в края на периода. Сектор „Финансови и застрахователни дейности“ остават с най-висока пазарна оценка, следван от сектор „Преработвателна промишленост“. За сметка на това, сектор „Преработвателна промишленост“ има най-висок реализиран оборот, което нарежда дружествата от този сектор на първо място по ликвидност през третото тримесечие на 2013 г.

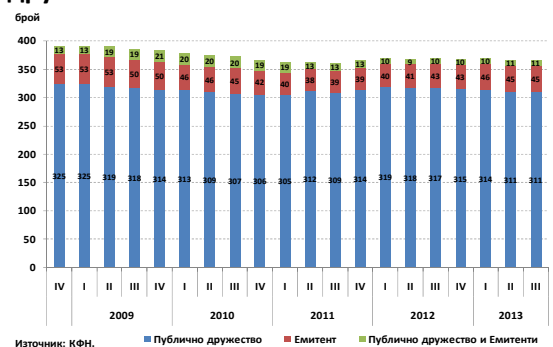
Броят на публичните дружества и емитенти остава непроменен спрямо второто тримесечие на 2013 г. Публичните дружества са 311, емитентите са 45, а публичните дружества, които имат и емисии дългови ценни книжа са 11 към края на третото тримесечие на 2013 г.

остават капиталови адекватни. Превишението на общата им капиталова база спрямо общите капиталови изисквания е 4.3 пъти в края на третото тримесечие на 2013 г.

Графика 18. Капиталова база и капиталови изисквания

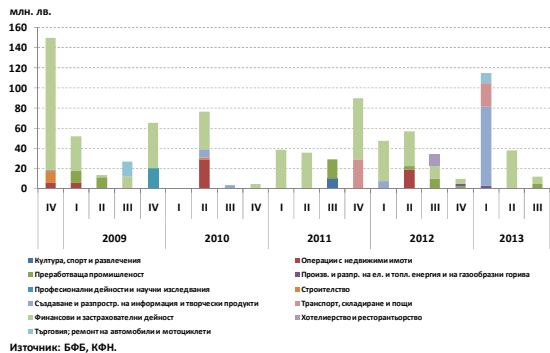
Графика 19. Брой на публичните дружества и емитенти

През трето тримесечие на 2013 г. има две емисии дългови ценни книжа, новодопуснати до търговия на основния пазар на БФБ в сектор „Финансови и застрахователни дейности“ с общ размер

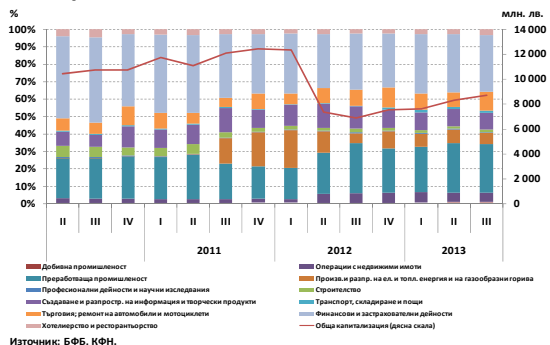
на емисията от 7.3 млн.лв. и една емисия в сектор „Преработваща промишленост“ с размер на емисията от 5 млн.лв.

Графика 20. Нови емисии облигации допуснати до търговия на БФБ - София АД

Пазарната капитализация на основния пазар на БФБ нараства с 4.4% процента на тримесечна база и достига до 8 686.7 млн.лв. към края на третото тримесечие на 2013 г. Дружествата с най-голяма пазарна капитализация са от сектор „Финансови и застрахователни дейности“ (2 840.2 млн.лв.), следвани от дружествата в сектор „Преработваща промишленост“ (2 415.5 млн.лв.) и сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ (935.2 млн.лв.).

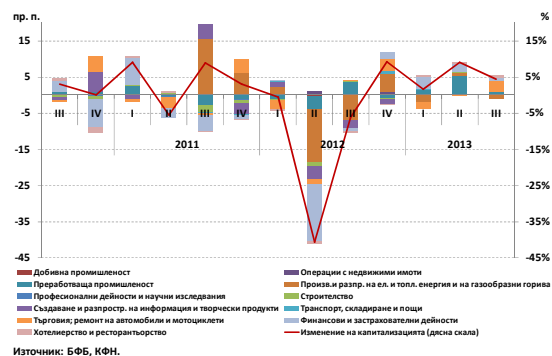
Графика 21. Пазарна капитализация по сектори на БФБ

С най-съществен принос за нарастването на оценката на публичните дружества през третото тримесечие на 2013 г. са сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ (с принос от 2.75 пр.п.), сектор „Финансови и застрахователни дейности“ (с принос от 0.82 пр.п.), сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ (с принос от 0.70 пр.п.) и

сектор „Преработваща промишленост“ (с принос от 0.67 пр.п.). Спад в пазарната капитализация през третото тримесечие на 2013 г. имат единствено сектор „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ (с отрицателен принос от -0.89 пр.п.) и сектор „Добивна промишленост“ (-0.05 пр.п.).

Графика 22. Принос на изменението на пазарната капитализация по сектори на БФБ

Реализираният оборот на основния пазар на БФБ е с 27.4% по-голям спрямо същото тримесечие на 2012 г. и достига 117.3 млн.лв. през третото тримесечие на 2013 г. Въпреки това, спрямо второто тримесечие на 2013 г. оборотът на основния пазар на БФБ отбелязва спад поради традиционно по-ниската инвеститорска активност през летните месеци и липсата на големи пакети акции, прехвърляни между инвеститорите на регулирания пазар.

За второ поредно тримесечие сектор „Преработваща промишленост“ изпреварва сектор „Финансови и застрахователни дейности“. Това определя и по-високата стойност на съотношението обръщаемост на оборота с пазарната капитализация¹⁸ на сектор „Преработваща промишленост“ от 2.62% спрямо сектор „Финансови и застрахователни дейности“, който заема второто място по ликвидност за третото тримесечие на 2013 г. с коефициент от 1.56%.

¹⁸ Коефициента обръщаемост на оборота с пазарната капитализация е изчислен като оборота е разделен на средната стойност на пазарната капитализация от началото и края на съответното тримесечие.

Графика 23. Оборот по сектори на БФБ

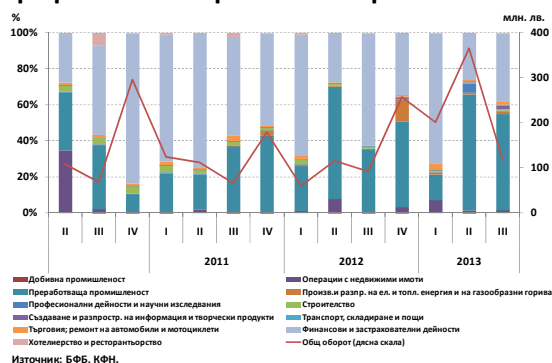

Таблица 1. Коефициенти на обръщаемост по сектори (%)

Сектор	III-2010	IV-2010	I-2011	II-2011	III-2011	IV-2011	I-2012	II-2012	III-2012	IV-2012	I-2013	II-2013	III-2013
Добивна промишленост	0.1	0.2	0.4	0.6	0.3	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	1.7	0.9	0.7
Операции с недвижими имоти	0.5	0.7	0.0	0.7	0.0	0.0	0.3	2.7	0.1	2.0	3.1	1.0	0.3
Преработваща промишленост	1.0	1.2	1.0	0.8	0.9	3.2	0.6	3.7	1.7	6.3	1.5	10.8	2.6
Произв. и разпр. на ел. и топл. енергия и на газообразни горива	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	5.3	0.4	0.5	0.3
Професионални дейности и научни изследвания	1.0	0.6	1.2	0.2	0.3	0.2	0.6	1.0	0.2	0.8	1.6	49.2	0.8
Строителство	0.4	2.3	0.9	0.5	0.4	1.0	0.4	0.9	1.2	0.6	1.5	0.9	0.8
Създаване и разпр. на информация и творчески продукти	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.3
Транспорт, складиране и пощи	0.0	1.5	0.0	0.0	0.1	0.0	0.3	0.6	0.1	1.1	0.1	2.1	0.5
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.3	0.9	0.5	0.3
Финансови и застрахователни дейности	0.7	5.1	1.8	1.6	0.8	2.1	0.9	1.0	2.5	3.9	5.9	3.5	1.6
Хотелиерство и ресторантьорство	1.0	0.3	0.3	0.1	0.4	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.4	0.1	0.2

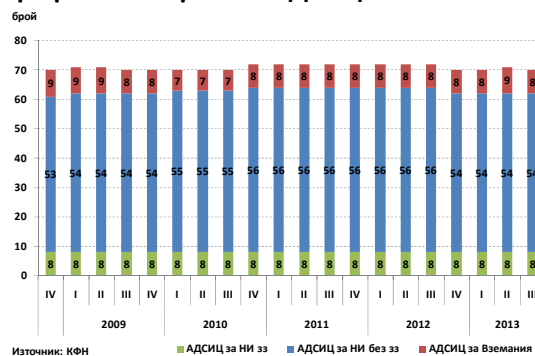
Източник: БФБ, КФН.

Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) са 70 към края на третото тримесечие на 2013 г. Събраните от тях активи нарастват с 0.2%, а собственият капитал се увеличава с 0.9% на тримесечна база и достигат съответно 1 533.9 млн.лв. и 885.0 млн.лв. Маржът на нетната печалба спада при дружествата, специализирани в секюритизация на недвижими имоти, но остава относително постоянен за дружествата, специализирани в секюритизация на вземания. Ефективността от използваните собствени ресурси намалява за дружествата, специализирани в секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя, но се повишава при дружествата за земеделска земя и остава на относително постоянно равнище при дружествата за вземания.

Общият брой на дружествата със специална инвестиционна цел към третото тримесечие на 2013 г. е 70. От тях 8 дружества са специализирани в секюритизация на вземания, 54 - на недвижими имоти без земеделска земя и 8 - на земеделска земя.

Графика 24. Брой на АДСИЦ

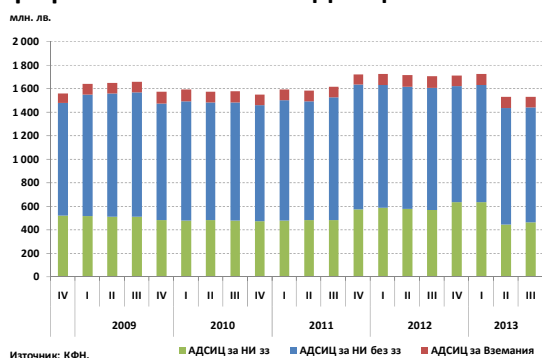

Източник: КФН

■ АДСИЦ за НИ зз ■ АДСИЦ за НИ без зз ■ АДСИЦ за Вземания

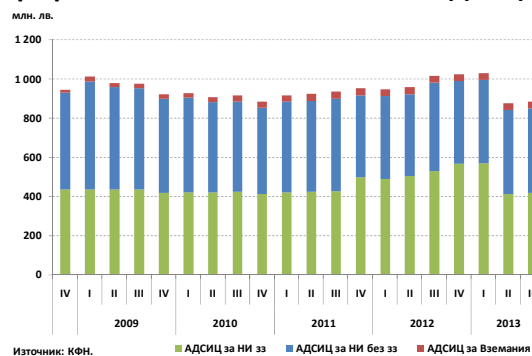
Сумата на активите на дружествата със специална инвестиционна цел нараства с 0.2% на тримесечна база и достига до 1 533.9 млн.лв. в края на третото тримесечие на 2013 г. Основна причина за това имат дружествата, специализирани в секюритизация на земеделска земя, които имат положителен прираст в изменението на активите за разлика от дружествата, специализирани в недвижими имоти и вземания. При дружествата, специализирани в недвижими имоти, има спад в сумата на „Инвестиционните имоти“ от 550.7 млн.лв. на 528.2 млн.лв. през третото тримесечие на 2013 г. и на „Текущите търговски и други вземания“ от 90.6 млн.лв. на 74.1 млн.лв., докато при дружествата, специализирани във вземания, се свива общата стойност на финансовите активи от 44.5 млн.лв. на 41.8 млн.лв.

Графика 25. Активи на АДСИЦ

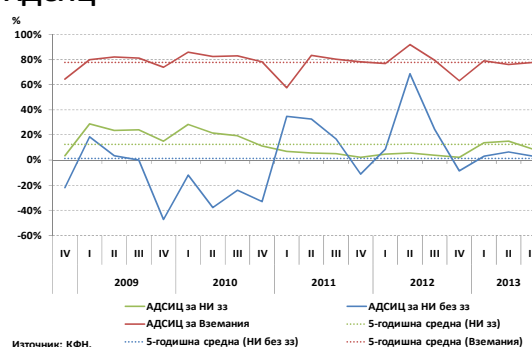
Общата сума на собствения капитал нараства с 0.9% на тримесечна база до 885.0 млн.лв. в края на третото тримесечие на 2013 г. Единствено понижение в сумата на собствения капитал имат дружествата, специализирани във вземания, които имат понижение на реализирания финансов резултат от 4.1 млн.лв. на 3.3 млн.лв. през третото тримесечие на 2013 г.

Графика 26. Собствен капитал на АДСИЦ

Маржът на нетната печалба¹⁹ на дружествата, специализирани в земеделска земя, възлиза на 8.6%, като спада спрямо предходното тримесечие и е под своята 5-годишна средна стойност от 12.4%. Маржът на нетната печалба при дружествата, специализирани в недвижими имоти без земеделска земя, също спада през третото тримесечие на 2013 г., като се изчислява на 3.1% и се доближава до 5-годишната си средна стойност (1.2%). За разлика от дружествата, специализирани в секюритизация на недвижими имоти, маржът на нетната печалба при дружествата специализирани в секюритизация на вземания е постоянен и е около равнищата на 5-годишната средна стойност на показателя от 77.6%.

Графика 27. Марж на нетната печалба на АДСИЦ

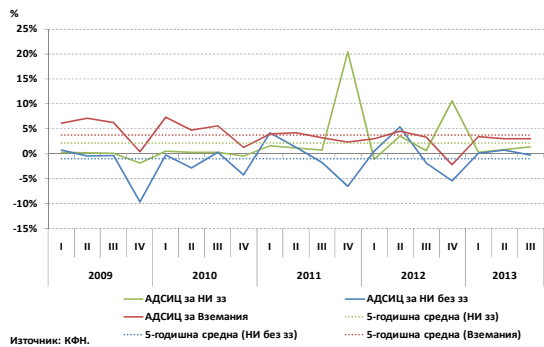
Възвръщаемостта на собствения капитал²⁰ на дружествата, специализирани

¹⁹ Маржът на нетната печалба е изчислен като съотношение от сбора от нетните приходи от продажби и нетните финансови приходи към нетната печалба (загуба) за съответното тримесечие.

²⁰ Възвръщаемостта на собствения капитал е изчислена като съотношение на нетната печалба за тримесечието без

в земеделска земя, нараства от 0.8% на 1.4% през третото тримесечие на 2013 г., но отново е под 5-годишната си средна стойност от 2.1%. Причина за това е повишението на ефективността на използваните активи²¹, която се повишава през третото тримесечие на 2013 г.

Графика 28. Възвръщаемост на собствения капитал на АДСИЦ

Възвръщаемостта на собствения капитал на дружествата, специализирани в секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя, е отрицателна (-0.2%) заради понижението на реализирания финансов резултат през третото тримесечие на 2013 г. Въпреки това, този показател се доближава до средната си 5-годишна стойност от -1.1%. Единствено при дружествата, специализирани в секюритизация на вземания, реализираният нетен резултат спрямо използваните собствени средства е на относително стабилно равнище от 3.0%, но отново под 5-годишната си средна стойност от 3.7%.

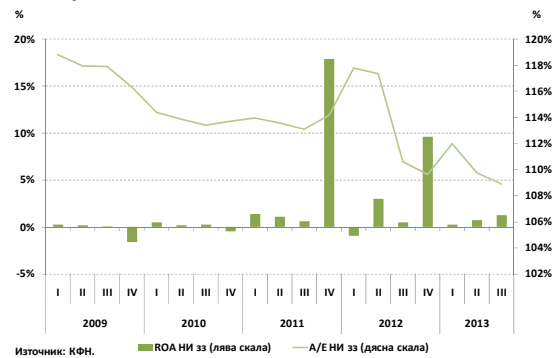
При всички дружества със специална инвестиционна цел се забелязва спад на привлечените средства и съответно спад на съотношението активи към собствен капитал²² през третото тримесечие на 2013 г.

натрупване към средната стойност на собствения капитал от началото и края на съответното тримесечие.

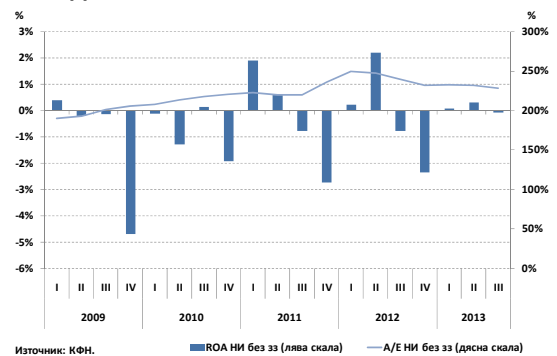
²¹ Възвръщаемостта на активите е изчислена като съотношение на нетната печалба за тримесечието без натрупване към средната стойност на активите от началото и края на съответното тримесечие.

²² Съотношението активи към собствен капитал е изчислено като средна стойност на активите към средната стойност на собствения капитал от началото и края на съответното тримесечие.

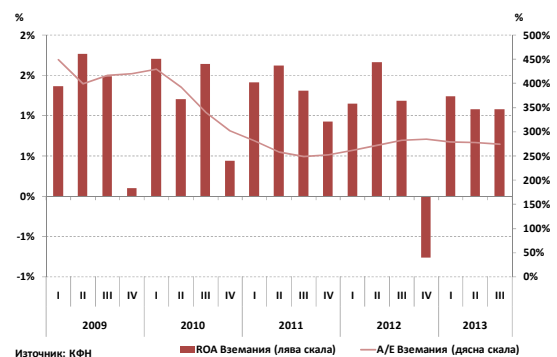
Графика 29. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на АДСИЦ, специализирани в секюритизация на земеделска земя

Графика 30. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на АДСИЦ, специализирани в секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя

Графика 31. Възвръщаемост на активите и съотношение активи към собствен капитал на АДСИЦ, специализирани в секюритизация на вземания

Застрахователен пазар

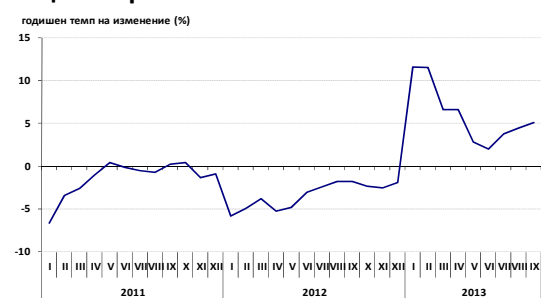
В резултат на процеса по прелицензиране на дружествата, осъществяващи дейност по доброволно здравно осигуряване, в края на трето тримесечие на 2013 г. общият брой на лицензираните застрахователи със седалище в Република България нараства на 43, от които 27 са общозастрахователни дружества (десет от тях са прелицензирани дружества по доброволно здравно осигуряване), 14 - животнозастрахователни дружества и 2 животнозастрахователни кооперации. Броят на дружествата по доброволно здравно осигуряване, които към края на трето тримесечие все още са в процедура по прелицензиране е 5.

Застрахователният пазар продължава да е доминиран от общото застраховане, чийто дял към края на трето тримесечие на 2013 г. възлиза на 82%. Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите със седалище в Република България към края на септември 2013 г., възлиза на 1 226 млн.лв., като се отчита ръст от 7.8% на годишна база. Премиеният приход по животнозастраховане отчита ръст от 22.3% на годишна база при ръст от 3% за същия период на 2012 г. Положителен прираст отбелязва също и брутният премиен приход, записан от застрахователите по общо застраховане към края на трето тримесечие на 2013 г. – с 5.1% на годишна база и абсолютна стойност от 1 005 млн.лв. спрямо отчетен спад от -1.8% на годишна база в края на същия период на 2012 г.

Общо застраховане

Брутният премиен приход по общо застраховане през третото тримесечие на 2013 г. нараства спрямо същия период на предходната година²³. В края на септември 2013 г. той възлиза на 1 005 млн.лв., като десет от дружествата, извършвали дейност по общо застраховане и през предходните години, отчитат положителен прираст на годишна база.

Графика 32. Брутен премиен приход по общо застраховане

Източник: КФН.

Конкуренцията на пазара на общо застрахователни услуги в началото на годината намаляваше значително, но през

²³ Всички стойности на дружествата по общо застраховане към септември 2013 г. включват и прелицензираните 10 здравноосигурителни дружества, като стойностите към септември 2012 г. отразяват само дейността на дружествата по общо застраховане, без тези, които към същия период са извършвали дейност по доброволно здравно осигуряване.

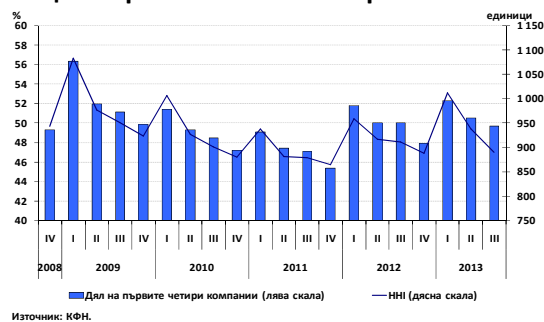
третото тримесечие се наблюдава намаляване на стойностите на индекса Херфиндал – Хиршман (ННН)²⁴ и съответно засилване на конкуренцията, макар че стойностите са незначително по-ниски спрямо същия период на предходната година²⁵. Пазарният дял на четирите дружества с реализиран най-висок премиен приход²⁶ към края на трето тримесечие на 2013 г. намалява на 49.7% при 50.0% в края на трето тримесечие на 2012 г.

²⁴ Индексът Херфиндал – Хиршман (ННН) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1 000 единици пазарът се определя като силно конкурентен, между 1 000 и 1 800 единици – умерена конкурентна среда, а над 1 800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

²⁵ Виж фокус темата на броя на стр. 30.

²⁶ Това са ЗК „Лев инс“ АД, ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД, ЗАД „Армеец“ АД и „ДЗИ-Общо застраховане“ ЕАД.

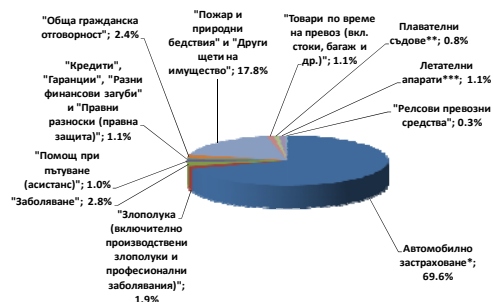
Графика 33. Концентрация на общозастрахователния пазар

Източник: КФН.

В структурата на портфейла на дружествата по общо застраховане към края на третото тримесечие на 2013 г. продължават да доминират автомобилните застраховки с дял от 69.6%, като отчитат ръст от 3.6% на годишна база при спад от -2.3% за същия период през 2012 г. Застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ заема дял от 39.3%, а застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ съответно 30.3%.

Графика 34. Структура на брутния премиен приход по общо застраховане по видове застраховки за третото тримесечие на 2013 г.

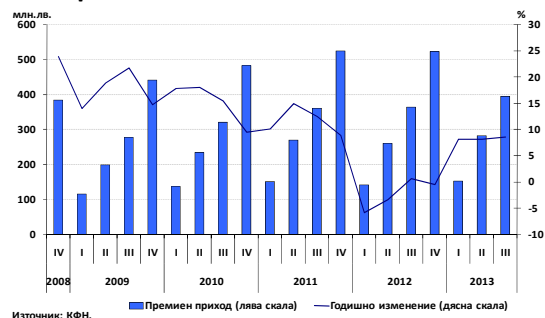
Източник: КФН.

Бележка: *Автомобилно застраховане включва застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“; **Плавателни съдове включва застраховки „Плавателни съдове (морски, речни и по езера и канали)“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове“; ***Летателни апарати включва застраховки „Летателни апарати“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати“.

Реализираният премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ през третото тримесечие на 2013 г. отчита ръст от 8.6% спрямо предходната година и възлиза на 394.6 млн.лв. Премийният приход по

застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилите възлиза на 388.2 млн.лв., по гранична застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилите – 4.0 млн.лв., по застраховка „Гражданска отговорност“ на превозвача – 1.7 млн.лв. и по застраховка „Гражданска отговорност“ за трети държави („Зелена карта“) – на 0.7 млн.лв.

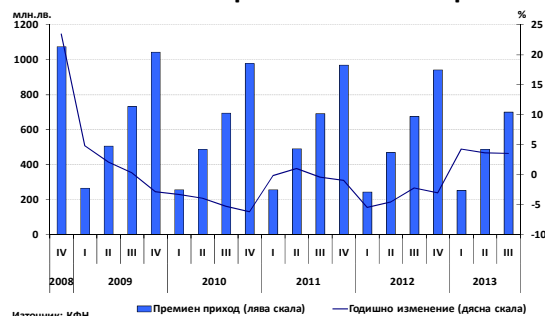
Графика 35. Премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ в България

Източник: КФН.

Към края на септември 2013 г. реализираният премиен приход по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ отчита спад от -2.3% на годишна база при спад от -5.4% за същия период на 2012 г., като възлиза на 304 млн.лв. Макар отрицателният темп на изменение да се забавя, той оказва ограничаващ ефект върху ръста на премиения приход по автомобилно застраховане в България, който достига 3.6% в края на третото тримесечие на 2013 г.

Графика 36. Премиен приход по автомобилно застраховане в България

Източник: КФН.

Бележка: Данните включват застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“.

Имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“) заемат дял от 17.8% от brutния премиен приход. Реализираният премиен приход по застраховки „Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“ възлизат на 179 млн.лв., като се отбелязва леко повишаване в размер на 1.1 % на годишна база.

Записаният премиен приход по финансовите застраховки („Кредити“, „Гаранции“, „Разни финансови загуби“ и „Правни разноски“) към края на септември 2013 г. възлиза на 11.2 млн.лв. Тези стойности са значително по-ниски спрямо същия период на предходната година и достигат отрицателно изменение от -19.3% в края на трето тримесечие на 2013 г. при спад от -2.7% на годишна база в края на септември 2012 г. Най-голям спад на премиите на годишна база се отчита по застраховка „Правни разноски (правна защита)“ от -99.7% (4 хил.лв.) и при застраховка „Кредити“ (спад от -22.0%). Повишение в премийния приход сред финансовите застраховки се наблюдава при застраховка на „Разни финансови загуби“ с 8.7% на годишна база и абсолютна стойност от 4.6 млн.лв. при 4.2 млн.лв. за същия период на миналата година. По застраховка „Гаранции“ също се наблюдава ръст в размер на 3.8% или 0.7 млн.лв. В края на септември 2013 г. посочените застраховки заемат дял от 1.1% в общия премиен приход в сектора.

Към трето тримесечие на 2013 г. отстъпените премии на презастрахователи представляват 17% от brutния премиен приход, реализиран в сектора, и са в размер на 163 млн.лв.

Значителен ръст от 126.1% на годишна база се наблюдава при застраховка „Злополука (включително производствени злополуки и професионални заболявания)“ и „Заболяване“, дължащо се на премийния приход, реализиран от прелицензираните през 2013 г. десет здравноосигурителни дружества, както и прехвърлянето на портфейла на здравноосигурително дружество „Дженерали Закрила Здравно

Осигуряване“ АД на „Дженерали Застраховане“ АД.

Към края на септември 2013 г. изплатените обезщетения по общо застраховане са в размер на 529 млн.лв., като се отчита ръст от 6.6% на годишна база. Възстановените суми по презастрахователни договори възлизат на 64 млн.лв., което е 12.1% от изплатените през третото тримесечие на 2013 г. обезщетения от застрахователите по общо застраховане.

Графика 37. Структура на изплатените обезщетения по общо застраховане по видове застраховки за третото тримесечие на 2013 г.

Източник: КФН.

Бележка: *Автомобилно застраховане включва застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“; **Плавателни съдове включва застраховки „Плавателни съдове (морски, речни и по езера и канали)“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове“; ***Летателни апарати включва застраховки „Летателни апарати“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати“.

Най-голям относителен дял в структурата на изплатените обезщетения по видове застраховки заемат автомобилните застраховки („Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“) с общ дял от 83.9%, следвани от имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“) с дял от 7.1%.

Изплатените обезщетения по финансови застраховки в края на септември 2013 г. отчитат увеличение на годишна база от 27.6%, като в абсолютна стойност общо са в размер на 9.8 млн.лв., от които по застраховка „Разни финансови загуби“ 5.4 млн.лв., по застраховка „Кредити“ 3.8

млн.лв. и по застраховка „Гаранции“ 0.6 млн.лв.

Най-голямо увеличение в размера на изплатените обезщетения на годишна база през разглеждания период на 2013 г. се отчита по застраховка „Заболяване“, следвани от застраховка „Релсови превозни средства“, „Гранична застраховка Гражданска отговорност“ и застраховка „Гаранции“ (с над 400% годишно изменение). Брутният коефициент на щетимост в края на септември 2013 г. намалява на 53.0% при 55.1% година по-рано. Най-висок е коефициентът по застраховка „Заболяване“ (208.6%).

Брутният коефициент на щетимост в края на септември 2013 г. намалява на 53.0% при 55.1% година по-рано. Най-висок е коефициентът по застраховка „Заболяване“ (208.6%). В стойностите на този коефициент се наблюдава скок поради включване на спечелените премии и съответно на предявените претенции пред прелицензираните здравноосигурителни дружества в общозастрахователни дружества. Високите стойности се дължат на значително повишаване на стойностите на предявените претенции, докато спечелените премии също нарастват, но с по-малки темпове.

Таблица 2. Брутен коефициент на щетимост (%)

	Септември.12	Септември.13
Злополука	30.3	38.3
Заболяване	19.0	208.6
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	66.7	65.6
Релсови превозни средства	1.8	0.8
Летателни апарати	-2.6	60.5
Плавателни съдове	47.5	73.9
Товари по време на превоз	25.8	21.2
Пожар и природни бедствия	45.2	20.9
Други щети на имущество	37.6	22.6
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	56.6	61.7
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	0.3	4.2
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	45.1	-55.2
Обща гражданска отговорност	59.8	34.2
Кредити	53.6	28.9
Гаранции	167.8	-76.1
Разни финансови загуби	45.6	107.6
Правни разноски	3.1	0.0
Помощ при пътуване	34.6	27.6
Общо	55.1	53.0

Коефициентът на разходите в края на третото тримесечие на 2013 г. също

спада до 35.8% при 36.5% година по-рано. Той е най-висок по застраховка „Правни разноски“ (114.6%), като нараства с 47.3 пр.п спрямо стойността му година по-рано. Размерът на извършените разходи е повече от 50% от премийния приход, реализиран по застраховка „Гаранции“, „Помощ при пътуване“, „Други щети на имущество“ и „Разни финансови загуби“.

Таблица 3. Брутен коефициент на разходи (%)

	Септември.12	Септември.13
Злополука	47.1	48.2
Заболяване	54.8	38.6
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	43.9	42.1
Релсови превозни средства	46.4	43.2
Летателни апарати	14.5	18.8
Плавателни съдове	34.9	41.3
Товари по време на превоз	50.8	48.0
Пожар и природни бедствия	37.6	39.5
Други щети на имущество	54.5	59.2
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	26.3	25.7
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	17.0	18.3
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	29.0	23.3
Обща гражданска отговорност	34.2	36.1
Кредити	27.0	22.6
Гаранции	34.4	78.2
Разни финансови загуби	64.9	57.1
Правни разноски	67.3	114.6
Помощ при пътуване	72.1	70.2
Общо	36.5	35.8

Брутният комбиниран коефициент, отразяващ съотношението на общата сума на изплатените обезщетения и разходите за дейността към премийния приход намалява с 2.7 пр.п. на годишна база и към края на септември 2013 г. достига 88.9%. Стойността му надхвърля 100% по застраховките „Заболяване“ (247.2%), „Разни финансови загуби“ (164.7%), „Плавателни съдове (морски, речни и по езера и канали)“ (115.1%), „Правни разноски (правна защита)“ (114.6%) и застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (107.7%). Значително подобрение бележи коефициентът по застраховка „Гаранции“, като намалява от 202.1% до 2.2% на годишна база, по застраховка „Кредити“, отчитайки намаление от -29.1 пр.п. до 51.4% в края на септември 2013 г., и по застраховка „Обща гражданска отговорност“, където коефициентът спада от 94.1% до 70.3%. В края на третото тримесечие на 2013 г. коефициентът

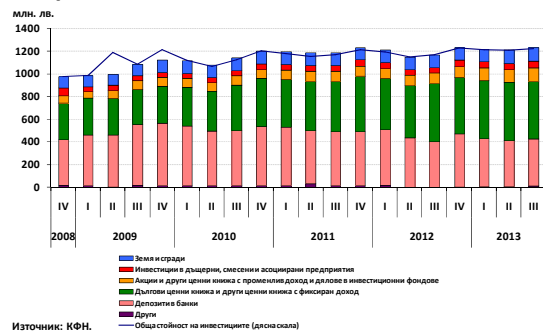
бележи отрицателни стойности единствено по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове“ (-32.0%).

Таблица 4. Брутен комбиниран коефициент (%)

	Септември.12	Септември.13
Злополука	77.4	86.4
Заболяване	73.8	247.2
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	110.6	107.7
Релсови превозни средства	48.1	44.0
Летателни апарати	11.9	79.3
Плавателни съдове	82.4	115.1
Товари по време на превоз	76.6	69.1
Пожар и природни бедствия	82.8	60.4
Други щети на имущество	92.1	81.8
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	82.9	87.4
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	17.4	22.5
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	74.1	-32.0
Обща гражданска отговорност	94.1	70.3
Кредити	80.5	51.4
Гаранции	202.1	2.2
Разни финансови загуби	110.5	164.7
Правни разноси	70.4	114.6
Помощ при пътуване	106.7	97.8
Общо	91.6	88.9

Активите на общозастрахователните дружества към края на септември 2013 г. нарастват на годишна база с 6.7% и достигат 1 976 млн.лв. Стойността на инвестициите на тези дружества също нараства с 5.6% на годишна база, като в края на септември 2013 г. възлиза на 1233 млн.лв. и заема дял от 62.4% от общата сума на активите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата най-голям дял заемат държавните ценни книжа (34.4%), който дял продължава да се увеличава през последните години за сметка на намаление на дела на депозитите в банки, съставляващи 33.6% от инвестиционния портфейл на общозастрахователните дружества. В края на септември 2013 г. стойността на инвестициите в ДЦК е 424 млн.лв.

Графика 38. Динамика на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Източник: КФН.

През разглеждания период продължава да се увеличава делът на акциите и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове спрямо общия инвестиционен портфейл (с 21.9% на годишна база). Увеличение се наблюдава и при дела на инвестициите в дъщерни, смесени и асоциирани предприятия, в които дружествата имат дялово участие (с 12.2%) и при дела на инвестициите в земя и сгради (с 5.4%). Намаление към края на септември 2013 г. в сравнение с дела през същия период на 2012 г. има делът на инвестициите в дългови ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран доход, както и в дела на инвестициите в депозити в банки.

Собственият капитал на застрахователите по общо застраховане се увеличава с 13.3% на годишна база, като в края на септември 2013 г. възлиза на 601 млн.лв. Ръстът по този параметър отчасти се дължи на прелицензирането на здравноосигурителните дружества в застрахователи по общо застраховане.

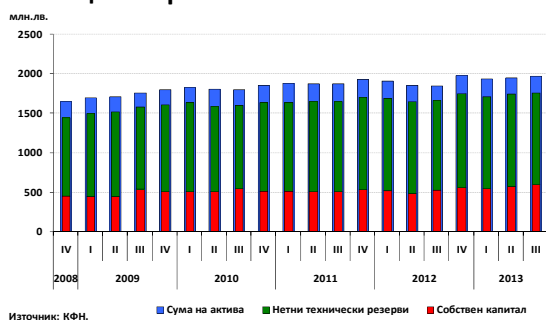
Всички дружества по общо застраховане разполагат с необходимите собствени средства, намалени с нематериалните активи, за покритие на границата си на платежоспособност. Границата на платежоспособност на тези дружества в края на септември 2013 г. достига 219 млн.лв., а гаранционният им капитал възлиза на 175 млн.лв. Покритието на границата на платежоспособност нараства с 18.4 пр.п. на годишна база, като в края на септември 2013 г. се изчислява на 228.7%.

Размерът на брутните технически резерви, заделени от общозастрахователните дружества, в края на септември 2013 г. нараства с 2.3% и достига 1490 млн.лв., а нетните технически резерви също се увеличават с 2.7% на годишна база и достигат 1161 млн.лв. Резервът за предстоящи плащания заема най-голям дял от 59.9% в брутните технически резерви и към края на септември 2013 г. запазва стойността си на годишна база, като възлиза на 893 млн.лв.

Размерът на пренос-премийния резерв в края на периода възлиза на 514 млн.лв., като нараства с 4.0% на годишна база. Размерът на резерва за неизтекли рискове нараства с 61.4% на годишна база и в края на септември 2013 г. възлиза на 13 млн.лв. Размерът на резерва за бонуси и отстъпки възлиза на 4 млн.лв. и намалява с 14.0% на годишна база. В края на третото тримесечие на 2013 г. дружествата по общо застраховане са заделили други резерви в размер на 62 млн.лв., при 56 млн.лв. към трето тримесечие на 2012 г.

През разглеждания период сумата на нетните техническите резерви в сектора по общо застраховане нараства с 2.7%, докато сумата на активите и собствения капитал продължават да нарастват с над 6%.

Графика 39. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на дружествата по общо застраховане.

В края на септември 2013 г. дружествата в сектора по общо застраховане отчитат положителен технически резултат от 37 млн.лв. при 42 млн.лв. в края на същия период на 2012 г. Възвръщаемостта на активите за разглеждания период намалява с 25.3 пр.п.

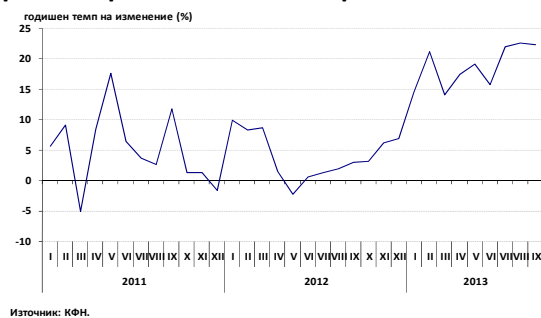
в сравнение с възвръщаемостта в края на септември 2012 г. и възлиза на 2.1%. Възвръщаемостта на собствения капитал намалява с -29.7 пр.п. и в края на септември възлиза на 6.8 %.

Реализираните приходи от инвестиции от общозастрахователните дружества възлизат на 55 млн.лв. като намаляват с 5.4% на годишна база в сравнение с приходите от инвестиции през третото тримесечие на 2012 г. Разходите по инвестиции се увеличават с 5.2% на годишна база в сравнение с отчетените към края на септември 2012 г. и възлизат на 22 млн.лв., 68.89% от които са отрицателни разлики от преценка на стойността на инвестициите, 16.0% са разходите по управление на инвестиции и 15.2% са загубите от реализация на инвестиции.

Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите през третото тримесечие на 2013 г., отчита ръст от 22.3% на годишна база и възлиза на 220 млн.лв., при отчетен ръст за същия период на 2012 г. от 3.0% на годишна база.

Графика 40. Брутен премиен приход, реализиран от животозастрахователите

Пет от животозастрахователите отчитат спад на премиения приход на годишна база към края на трето тримесечие на 2013 г. Техният съвкупен пазарен дял възлиза на 17.5%, като към края на същия период на 2012 г. пазарният дял на животозастрахователите с отрицателен годишен темп на прираст е бил 20.0%.

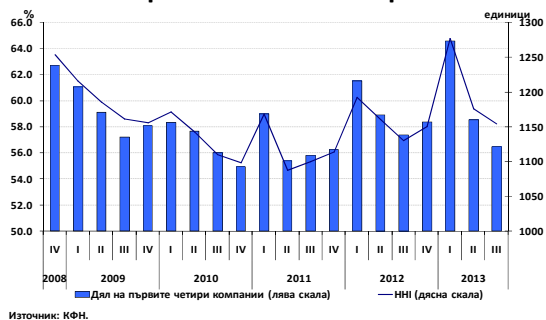
Броят на действащите договори през третото тримесечие на 2013 г. намалява с -2.9% на годишна база и възлиза

на 969 хил. при 998 хил. през същия период на предходната година. Новосключените договори също намаляват (-4.2%) на годишна база и възлизат на 249 хил.

Въпреки това, записаните премии по новосключените договори през третото тримесечие на 2013 г. нарастват с 26.9% на годишна база и възлизат на 95 млн.лв. при 75 млн.лв. по новосключени договори за същия период на предходната година.

Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества, реализирали най-висок премиен приход²⁷ през третото тримесечие на 2013 г. намалява на годишна база и към края на периода се изчислява на 56.5% при 57.4% през третото тримесечие на 2012 г. След отчетените най-високи стойности за последните 5 години в началото на годината, индексът Херфиндал – Хиршман (ННІ) се характеризира с низходяща динамика, достигайки 1155 единици, при 1131 единици в края на септември 2012 г., което очертава процес на възвръщане на нивата на конкурентна среда на животозастрахователния пазар²⁸.

Графика 41. Концентрация на животозастрахователния пазар

Източник: КФН.

Всички видове застраховки, предлагани от животозастрахователните дружества, отбелязват ръст в края на третото тримесечие спрямо същия период на 2012 с изключение на „Постоянна здравна застраховка“ и застраховка „Злополука (вкл. производствени злополуки и професионални заболявания)“.

Структурата на портфейла на животозастрахователите по видове застраховки към края на септември 2013 г. остава относително непроменена спрямо същия период на 2012 г., като промяната се изразява във включването на застраховка „Заболяване“. Повечето видове застраховки отчитат нарастване на премиения приход. Най-голям ръст на годишна база се наблюдава при „Застраховка за пенсия и рента“ (138.7%), която удвоява дела си в структурата на животозастраховките спрямо предходната година.

В края на септември 2013 г. застраховка „Допълнителна застраховка“ отчита ръст от 10.5% на годишна база, следвана от ръста на записания премиен приход по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд (10,0%) и на застраховка „Женитбена и детска застраховка“ (9.4%). Застраховка „Живот“, която обхваща смесена застраховка „Живот“ и рисковата застраховка „Живот“ (с покрит само риска „смърт“) също отчита ръст от 4.7% на годишна база. Продължава тенденцията на намаление на брутния премиен приход по „Постоянна здравна застраховка“ и към септември 2013 г. достига (-73.9%). Отрицателен ръст отчита и брутния премиен приход по застраховка „Злополука“, който към края на септември 2013 г. намалява с (-8.3%) спрямо същия период на предходната година. Записаният брутен премиен приход по новата застраховка „Заболяване“ (8.8 млн.лв.) продължава да нараства с всяко тримесечие и достига дял от 3.9% от общата структура на премиения приход на животозастрахователите към края на трето тримесечие на 2013 г.

²⁷ Това са ЗАД „Алианц България Живот“ АД, ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД, ЗК „Уника Живот“ АД и „ДЗИ-Животозастраховане“ ЕАД.

²⁸ Виж фокус темата на броя на стр. 30.

Графика 42. Брутен премиен приход в животозастраховането по видове застраховки

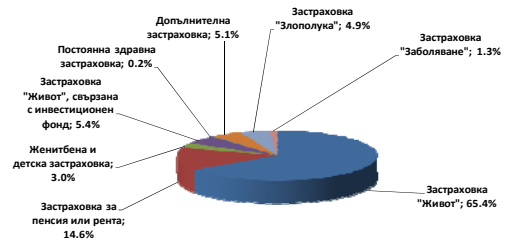

Отстъпените на презастрахователи премии от животозастрахователите през третото тримесечие на 2013 г. възлизат на 8.8 млн.лв. и представляват 4.0% от брутния премиен приход в сектора. В структурата на отстъпените премии на презастрахователи по видове застраховки с най-голям относителен дял е застраховка „Живот и рента“ с дял от 34.6%, следвана от „Допълнителна застраховка“ и „Злополука“ с дялове съответно от 27.8% и 20.7%.

Изплатените през третото тримесечие на 2013 г. суми и обезщетения от животозастрахователите възлизат на 79 млн.лв. по общо 40 хил. броя искове, при изплатени 69 млн.лв. през същия период на 2012 г. по общо 50 хил. броя искове. Най-голям дял в тях имат изплатените претенции по договори с изтекъл срок или настъпил падеж (41.3%) и по откупените (изцяло или частично) застрахователни договори (32.0%), следвани от изплатените претенции при смърт – 13.7%. Останалите 13.0% от изплатените суми и обезщетения са по други искове. Спрямо края на септември 2012 г. се отчита спад в броя на исковете (-20.4%), докато в размера на изплатените през полугодieto суми и обезщетения се наблюдава ръст (13.3%).

В общата структура на изплатените претенции най-голям е делът на застраховка „Живот“ – 65.4%, в рамките на която 81.0% от плащанията са по смесена застраховка „Живот“. Следващи по относителен дял са застраховките за пенсия и рента – 14.6%, „Живот“, свързана с инвестиционен фонд – 5.4%, „Допълнителна застраховка“ – 5.1% и „Злополука“ – 4.9%.

Графика 43. Структура на изплатените претенции от животозастрахователите по видове застраховки в края на септември 2013 г.

Откупи са отчетени по застраховки „Живот“ и рента, „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, и „Женитбена и детска застраховка“, като общата им стойност се увеличава с 4.5% на годишна база и възлиза на 25.4 млн.лв. при 24.3 млн.лв. към края на септември 2012 г. Към края на септември 2013 г. броят на откупите възлиза на 8.2 хил. при 9.6 към края на септември 2012 г. Откупните стойности по всички застраховки се увеличават, като най-голямо е увеличението при застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд“ 16.1%, а при останалите с над 3% на годишна база.

Възстановените суми и обезщетения по презастрахователни договори възлизат на 4.1 млн.лв., което е 5.3% от изплатените през периода претенции по животозастраховане.

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им в края на септември 2013 г. възлизат общо на 66 млн.лв., което представлява 30.0% от брутния премиен приход, реализиран за периода и намаление с -5.1% на годишна база в сравнение със същия период на 2012 г.

Извършените разходи, свързани с дейността по застраховки „Живот“ и рента преобладават с дял от 67.8%, следвани от разходите по застраховка „Злополука“ – с дял от 12.6%, „Допълнителна застраховка“ – съответно с 8.5% и застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд - 7.3%.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор се увеличава с 6.3% на годишна база и в края на септември 2013 г. възлиза на 1160 млн.лв. Стойността на инвестициите на животозастрахователите към края на третото тримесечие на 2013 г. е 901 млн.лв., или те представляват 77.7% от общата сума на активите в сектора, като спрямо края на септември 2012 г. се изчислява ръст в размера на инвестициите от 3.3%.

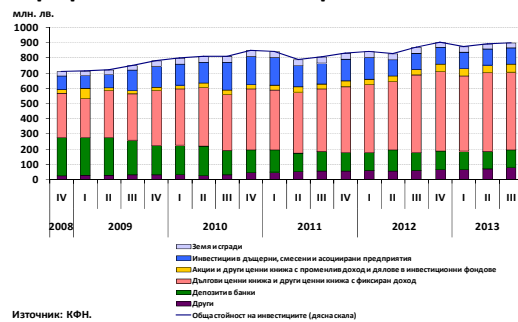
Основен дял в общия инвестиционен портфейл на животозастрахователите към края на септември 2013 г. заемат ценните книжа, издадени и гарантирани от държавата (42.6%), другите дългови ценни книжа и ценни книжа с фиксиран доход (14.4%), депозитите в банки (12.6%), инвестициите в акции и дялове на дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия (11.9%).

Най-голямо нарастване на годишна база се отчита в стойността на акциите и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове (43.0%), други заеми (24.2%) и други финансови инвестиции (11.3%). Стойността на инвестициите в акции и дялове на дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия на животозастрахователите остава непроменена на годишна база и към края на септември 2013 г. възлизат на 107 млн.лв.

Стойността на инвестициите в земи и сгради намалява с -15.2% и достига 33 млн.лв., докато депозитите в банки намаляват на годишна база с -3.8%.

Инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, нарастват с 18.6% на годишна база и възлизат на 80 млн.лв. в края на септември 2013 г.

Графика 44. Динамика на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Източник: КФН.

Ангажираният в животозастрахователния сектор собствен капитал намалява с -8.7% на годишна база и към края на септември 2013 г. възлиза на 330 млн.лв.

Общият размер на собствените средства в животозастрахователния сектор, намалени с нематериалните активи, възлиза на 201 млн.лв., а границата на платежоспособност на 52 млн.лв. Покритието на границата на платежоспособност със собствени средства, намалени с нематериалните активи, към края на септември 2013 г. се изчислява на 384%, като всички дружества разполагат с достатъчно средства да гарантират изпълнение на дългосрочните си задължения.

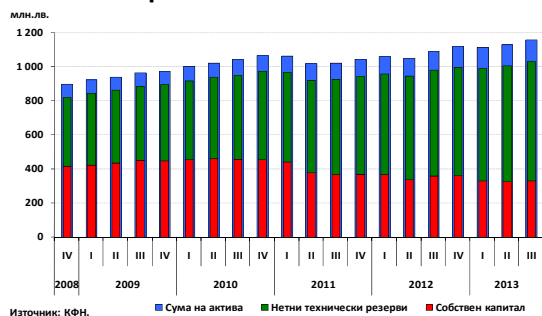
Брутните технически резерви, заделени от животозастрахователите към края на септември 2013 г., нарастват с 13.4% на годишна база и възлизат общо на 710 млн.лв.

Основен дял в брутният размер на техническите резерви на животозастрахователите заемат математическият резерв и резервът „Капитализирана стойност на пенсиите“, които възлизат съответно на 500 млн.лв. (70.5% от общия размер на резервите) и на 123 млн.лв. (17.3% от общия размер на резервите).

Математическият резерв нараства с 9.7% на годишна база, като в края на септември 2013 г. увеличението е с 44.2 млн.лв. Капитализираната стойност на пенсиите нараства с 32.3 млн.лв. в сравнение с края на деветмесечието на предходната отчетна година, което представлява увеличение с 35.5% на

годишна база. Размерът на заделения към края на септември 2013 г. резерв по застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд, нараства със 18.0% на годишна база (с 12 млн.лв.) и достига 79 млн.лв. Резервът за бъдещо участие в дохода възлиза на 5.2 млн.лв., като намалява с -2.6% на годишна база.

Графика 45. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на животозастрахователите

Техническият резултат, постигнат от животозастрахователите в края на третото тримесечие на 2013 г., е положителен и възлиза на 15 млн.лв. при 11 млн.лв., отчетен към септември 2012 г. Общият нетен финансов резултат се запазва положителен, макар да намалява, и възлиза на 6 млн.лв. при отчетен положителен финансов резултат от 27 млн.лв. за същия период на 2012 г.

Приходите от инвестиции на животозастрахователите намаляват с -15.9% на годишна база и към края на септември 2013 г. възлизат общо на 52 млн.лв., от които 35 млн.лв. са по техническата част на

отчета за доходите, а 17 млн.лв. – по нетехническата. Намалението се дължи основно на значителен спад в приходите от положителни разлики от преценка на стойността на инвестициите и в печалбите от реализацията на инвестиции, както и в приходите от земя и сгради. Разходите по инвестиции в сектора възлизат на 40 млн.лв., нараствайки с 90.7% на годишна база, дължащо се на загуби от реализация на инвестиции. От тях 17 млн.лв. са по техническия отчет, а 23 млн.лв. по нетехническия отчет на животозастрахователите.

В състава на общите приходи от инвестиции 36.7% или 19.0 млн.лв. са приходи от други инвестиции, 24% или 12.4 млн.лв. са приходите от дялови участия, 22.4% или 11.6 млн.лв. са положителните разлики от преценка стойността на инвестициите, 15.7% са печалбите от реализация на инвестиции и 1.2% представляват приход от земя и сгради. Отчита се увеличение единствено в приходите от други инвестиции със 7.1% или 1.3 млн.лв. в сравнение с третото тримесечие на 2012 г.

Загубите от реализация на инвестициите представляват 60.6% или 24 млн.лв. от разходите по инвестиции, отрицателните разлики от преценка стойността на инвестициите са 38.2% или 15 млн.лв. и 1.2% представляват разходи по управление на инвестициите, включително лихви.

Осигурителен пазар

Към края на септември 2013 г. нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) достигат 6 428.3 млн.лв. Нарастването през третото тримесечие се дължи основно на brutните постъпления от осигурителни вноски по партидите на осигурените лица, които в края на септември 2013 г. възлизат на 4.2 млн. души общо във всички фондове, и отчасти на положителния инвестиционен резултат от управляваните средства.

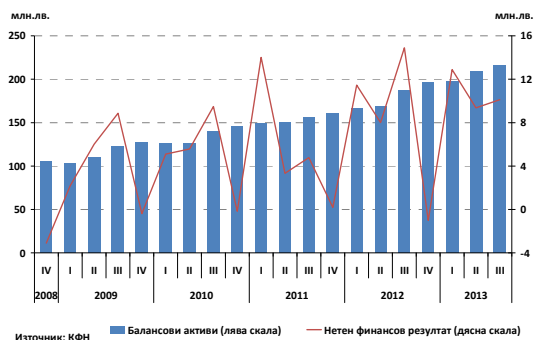
Пенсионноосигурителни дружества

Стойността на балансовите активи на пенсионноосигурителните дружества

(ПОД) през третото тримесечие на 2013 г. запазва дългосрочния тренд на нарастване от последните години, като в края на периода достига 215.9 млн.лв. Това

представлява увеличение с 15.0% спрямо края на същото тримесечие на предходната година. Противоположна динамика се наблюдава при общия нетен финансов резултат на ПОД, който към края на септември 2013 г. е 32.4 млн.лв. и е намалял с 2.0 млн.лв. или с 5.8% в сравнение със същия период на 2012 г.

Графика 46. Динамика на балансните активи и нетния финансов резултат на ПОД

Традиционно и през третото тримесечие на 2013 г. ПОД продължават да поддържат сравнително високо равнище на капиталова адекватност. Средната стойност на капиталовата адекватност достига 303.4% към края на септември, което значително надхвърля нормативно определената долна граница от 50% от минималния капитал. Показателят по отделни дружества варира в широки граници – между 58.3% и 909.8%. Размерът на собствения капитал, определен съгласно разпоредбите на Наредба № 10 от 26 ноември 2003 г. за изискванията към състава и структурата на собствения капитал (капиталовата база) на ПОД и към минималните ликвидни средства на ПОД и на управляваните от него ФДПО, е над 2.5 млн.лв., в съответствие с разпоредбите на чл. 121в, ал. 2 и ал. 4 на КСО.

Ликвидните средства на ПОД и управляваните фондове за допълнително пенсионно осигуряване значително надвишават нормативно регламентирания минимален размер. Размерът на заделените със средства на ПОД резерви за гарантиране на минималната доходност във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване към края на септември 2013 г. е 65.5 млн.лв. и е

в съответствие със законовите разпоредби, а средствата от резервите са инвестирани по нормативно установения ред.

Таблица 5. Капиталова адекватност и ликвидност на ПОД и ФДПО

	III'2012	III'2013
Капиталова адекватност на ПОД(%)	279.8	303.4
Ликвидност на ПОД (коэф.)	17.0	15.8
Ликвидност на УПФ (коэф.)	156.2	192.0
Ликвидност на ППФ (коэф.)	150.0	178.8
Ликвидност на ДПФ (коэф.)	105.1	65.9
Ликвидност на ДПФПС (коэф.)	312.8	87.7

Забележка: Показателите са изчислени като средно-аритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО
Източник: КФН.

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между 50.7% и 427.9%. Средната стойност на показателя в края на третото тримесечие на 2013 г. е 186.3% спрямо 175.7% към края на същия период на 2012 г., т.е. отчетено е увеличение на степента на покритие на регистрирания капитал с 10.6 пр.п. При четири пенсионноосигурителни дружества се наблюдава увеличение на стойността на показателя спрямо предходната година.

Рентабилността на собствения капитал се понижава с 3.7 пр.п. спрямо година по-рано. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал по отделни ПОД се разширява незначително, като най-ниската му стойност е (-13.9%), а най-високата е 46.9%.

Таблица 6. Анализ на собствения капитал на ПОД

	III'2012	III'2013
Степен на покритие на регистрирания капитал	175.7	186.3
Рентабилност на собствения капитал	15.8	12.1

Забележка: Данните са в проценти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.
Източник: КФН.

Степента на покритие на активите на управляваните ФДПО е в границите между 2.3% и 12.6%. Средната стойност на показателя към края на септември 2013 г. намалява до 4.6% спрямо 6.1% към края на същия период на 2012 г. Отчетеното понижение от -1.5 пр.п. се дължи на намалението на стойността на този

показател при по-голямата част от дружествата. Минимално увеличение на стойността на показателя (0.2 пр.п.) се наблюдава при три дружества.

Таблица 7. Анализ на активите на ПОД

	III'2012	III'2013
Степен на покритие на активите на ФДПО	6.1	4.6
Ръст на активите на ПОД	20.5	15.0

Забележка: Данните са в проценти. Коефициентът на покритие на активите е изчислен като средно-аритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

Към края на третото тримесечие на 2013 г. шест ПОД отчитат положителна стойност на показателя "Ръст на активите на ПОД", а при три дружества тази стойност е отрицателна. Средната стойност на нарастването спрямо края на септември 2012 г. е 15.0%. През този период спрямо 20.8% за същия период година по-рано. Стойността на показателя намалява в резултат на забавяне на нарастването, в т.ч. намаляване на активите, на седем ПОД през разглежданото тримесечие на 2013 г. Само две дружества регистрират ускорен ръст спрямо същото тримесечие на 2012 г. За отделните дружества показателят за ръст на активите е в широки граници между (-9.6%) и 29.8%.

Таблица 8. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	III'2012	III'2013
Ефективност на дейността на ПОД	141.4	129.8

Забележка: Данните са в проценти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.
Източник: КФН.

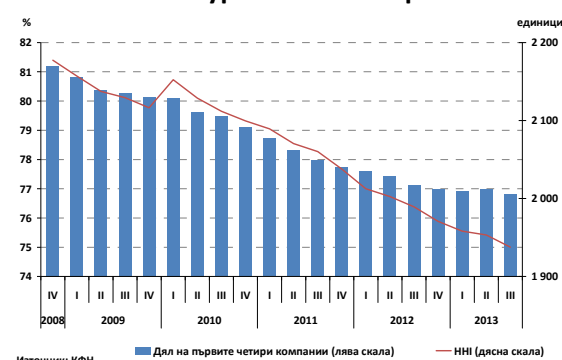
Към края на третото тримесечие на 2013 г. само три дружества отчитат текуща загуба от дейността. Средната стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД за разглеждания период е 129.8%, като спрямо същия период на 2012 г. се наблюдава намаление от -11.7 пр.п. Тази динамика се дължи на намаляване на ефективността при осем от дружествата. Стойността на показателя варира в границите между 58.3% и 208.9%.

В сравнение с края на третото тримесечие на 2012 г. приходите на ПОД от

такси и удържки на пенсионните фондове нарастват с 10.1% като стойността им в края на септември 2013 г. е 77.2 млн.лв.

Към края на септември 2013 г. делът на първите четири компании на пазара на пенсионноосигурителни услуги²⁹ според балансовите активи на управляваните ФДПО е на ниво 76.8%, като е регистрирано намаление спрямо края на предходното тримесечие от -0.2 пр.п. Низходящата тенденция относно концентрацията на пазара на допълнително пенсионно осигуряване, измерена чрез индекса на Херфиндал-Хиршман (ННН), се запазва и през текущия период, като към края на третото тримесечие на 2013 г. достига стойност от 1938. Въпреки очертаната трайна тенденция на плавно намаляване на концентрацията, пенсионно-осигурителният пазар остава над прага за умерено конкурентен пазар (под 1800 единици (ННН)).

Графика 47. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През третото тримесечие на 2013 г. размерът на балансовите активи на ФДПО нараства, което се дължи основно на постъпленията от осигурителни вноски. В периода юли-септември 2013 г. балансовите активи на ФДПО са се увеличили общо с 4.1% на тримесечна база, докато през същия период на 2012 г. балансовите активи нарастват с 7.4%.

²⁹ Това са ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц България“ АД, ПОК „Съгласие“ АД, ПОК „ДСК-Родина“ АД.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове, като при универсалните пенсионни фондове (УПФ) нарастването е 4.6%. Най-малък ръст се наблюдава при доброволните пенсионни фондове (ДПФ), където увеличението е с 1.7%. Нарастването на активите на единствения осъществяващ дейност доброволен пенсионен фонд по професионални схеми (ДПФПС) е най-значително (7.2%), което отчасти се дължи на ниската им абсолютна стойност.

Таблица 9. Ръст на балансовите активи на ФДПО (%)

	III'2012	III'2013
ОБЩО	7.4	4.1
УПФ	7.9	4.6
ППФ	6.3	3.1
ДПФ	4.5	1.7
ДПФПС	9.6	7.2

Забележка: Ръстът е изчислен в проценти за съответното тримесечие

Източник: КФН.

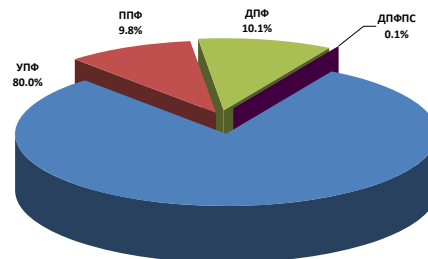
Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните активи на пенсионните фондове не се променят съществено през третото тримесечие. Пенсионно-осигурителното дружество, което има най-голям пазарен дял, заема 30.9% по критерия балансови активи на управляваните ФДПО, а това с най-малък пазарен дял заема 0.5%.

В резултат на по-високите темпове на нарастване на балансовите активи на УПФ делът им в общите балансови активи на ФДПО в края на септември 2013 г. се разширява с 1.2 пр.п. за сметка на дяловете на ДПФ и професионалните пенсионни фондове (ППФ) в сравнение със същия период на предходната година. Към края на трето тримесечие на 2013 г. балансовите активи на универсалните пенсионни фондове заемат най-голям относителен дял (80.0%), следвани от доброволните (10.2%), професионалните (9.8%) и доброволния пенсионен фонд по професионални схеми (0.1%).

Към края на септември 2013 г. нетните активи на ФДПО са в размер на 6 428.3 млн.лв. Те показват общата стойност на натрупаните средства на

осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване.

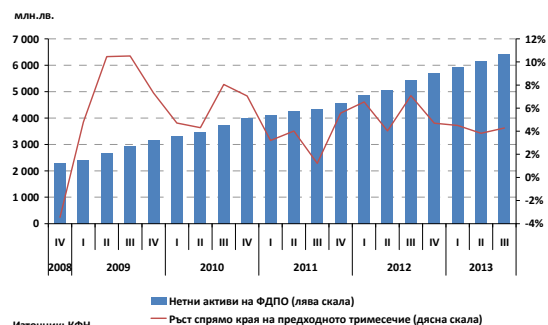
Графика 48. Структура на нетните активи по видове ФДПО в края на септември 2013 г.

Източник: КФН.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През третото тримесечие на 2013 г. нетните активи на ФДПО нарастват с 4.3% на тримесечна база, като през същия период на 2012 г. регистрираното увеличение е 7.1%. Темпът на изменение на нетните активи през третото тримесечие на 2013 г. се различава по видове фондове, като най-значителен е при ДПФПС (7.2%). Следвайки тенденцията на увеличение на нетните активи на ФДПО, през разглежданото тримесечие на 2013 г. отново се наблюдава ръст с 4.7%, 3.2% и 1.7% съответно за УПФ, ППФ и ДПФ. В структурно отношение традиционно най-голям относителен дял имат УПФ (80.0%), следвани от ДПФ (10.1%), ППФ (9.8%) и ДПФПС (0.1%).

Графика 49. Динамика на нетни активи на ФДПО

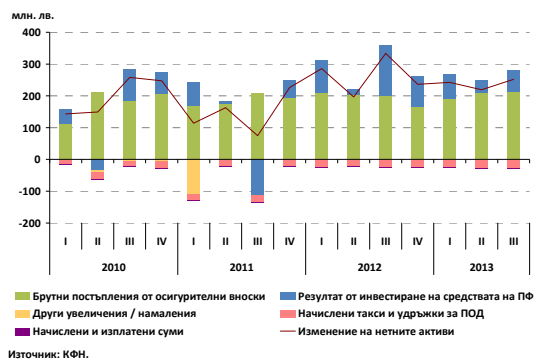

Източник: КФН.

Основен източник за нарастване на нетните активи на задължителните ФДПО (ФДЗПО) са брутните постъпления от осигурителни вноски. За третото тримесечие на 2013 г. те възлизат на 212.6 млн.лв. и формират 75.4% от увеличението на нетните активи. Другият източник на нарастване на нетните активи през тримесечието е реализираният положителен доход от инвестиране на акумулираните средства, който е в размер 69.4 млн.лв. или 24.6% от общото увеличение на нетните активи.

Намаленията на нетните активи на ФДЗПО през третото тримесечие се дължат основно на начислените такси и удържки за пенсионноосигурителните дружества. За тримесечието те възлизат на 25.0 млн.лв. или 82.7% от общата стойност на намаленията. Начислените и изплатени суми през тримесечието са в размер 2.3 млн.лв. или 7.7% от общата сума на намаленията. Останалите 9.5% са намаления в резултат на прехвърляне на средства към НОИ, към пенсионния резерв и други.

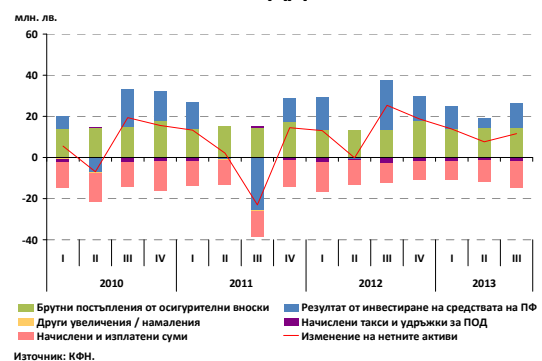
Графика 50. Динамика на изменението на нетните активи на ФДЗПО

Нетните активи на доброволните ФДПО (ДПФ и ДПФПС) нарастват в резултат основно на постъпления от осигурителни вноски. За тримесечието те възлизат на 14.5 млн.лв. и формират 54.6% от общата стойност на увеличението. Останалите 45.4% (12.0 млн.лв.) са в резултат на реализирания положителен доход от инвестиране на натрупаните средства на осигурените лица.

Намалението в стойността на нетните активи през тримесечието се дължи основно на плащания към осигурени лица (или техни наследници) под формата на пенсии, начислени или изплатени средства на осигурени лица или на наследници. Размерът на плащанията през тримесечието е 13.0 млн.лв. и формира 87.5% от общата стойност на намаленията. Намаленията, дължащи се на начислени такси и удържки за ПОД, възлизат на 1.6 млн.лв. или 10.9% от съвкупното намаление. Останалите 1.5% са основно средства за превеждане към държавния бюджет.

Графика 51. Динамика на изменението на нетните активи на ФДПО

Среднопретегленият размер на управляваните нетни активи на един участник в края на третото тримесечие на 2013 г. в УПФ е 1 558.1 лв. спрямо 1 329.9 лв. година по-рано, в ППФ - 2 571.8 лв. за края на септември 2013 г. спрямо 2 301.1 лв. през септември 2012 г. и в ДПФ - 1 105.2 лв. за септември 2013 г. спрямо 1 018.8 лв. през 2012 г., като и при трите вида ФДПО се наблюдава увеличение на показателя, обусловено от ръста на нетните активи, които се увеличават с по-бързи темпове спрямо прираста на броя на участниците. По дружества се наблюдават следните отклонения от средните равнища – в УПФ управляваните активи на един участник са между 752.6 лв. и 1 792.4 лв., в ППФ – между 819.7 лв. и 2 977.1 лв., и в ДПФ – между 652.4 лв. и 2 205.3 лв. Управляваните активи на един участник за единствения упражняващ дейност ДПФПС към края на третото тримесечие на 2013 г. са в размер

на 1 077.6 лв. спрямо 873.1 лв. в края на същото тримесечие на предходната година.

Таблица 10. Управлявани активи на един участник по видове ФДПО

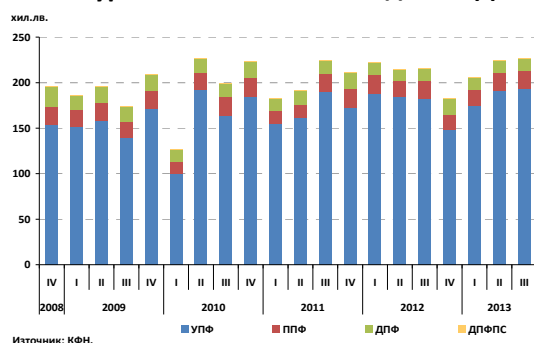
	III'2012	III'2013
УПФ	1 329.9	1 558.1
ППФ	2 301.1	2 571.8
ДПФ	1 018.8	1 105.2
ДПФПС	873.1	1 077.6

Забележка: Данните са в лв. Показателите са изчислени като средноаритметични от стойностите за отделните ФДПО, претеглени с нетните активи.

Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО към края на третото тримесечие на 2013 г. нарастват с 5.0% спрямо края на третото тримесечие на 2012 г. Увеличението се дължи на ръст в брутните постъпления на УПФ (5.9%) и ДПФ (6.8%). За разлика от тях при ППФ и ДПФПС са налице намаления в размер съответно на -4.1% и -11.8%. Намаление на постъпленията от осигурителни вноски е налице при пет професионални пенсионни фонда.

Графика 52. Динамика на постъпленията от осигурителни вноски по видове ФДПО

Начислените и изплатени от ФДПО суми през третото тримесечие на 2013 г. нарастват с 31.8% спрямо третото тримесечие на 2012 г. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от доброволните пенсионни фондове. Техният дял за периода е 84.6% от всички начислени и изплатени суми във ФДПО, а за същия период на предходната година делът им е 81.7%. В резултат на тази динамика съотношението "изплатени суми/постъпили средства" за ДПФ за

третото тримесечие на 2013 г. достига 92.1%, а за същия период на 2012 г. съотношението е 72.1%. За задължителните ФДПО стойността на разглеждания показател през третото тримесечие на 2013 г. е 0.8% и 3.9% съответно за УПФ и ППФ. Съотношението между стойностите при различните видове фондове в голяма степен е обусловено от законовите разпоредби, касаещи разпореждането със средствата, натрупани в индивидуалните партии в различните типове фондове, както и от етапа на натрупване на средства, в който все още се намира българският пазар на допълнително пенсионно осигуряване.

Таблица 11. Начислени и изплатени суми по видове ФДПО

	III'2012	III'2013
УПФ	1.2	1.6
ППФ	0.9	0.8
ДПФ	9.5	13.0
ДПФПС	0.03	0.03

Забележка: Данните са за съответния период без натрупване в млн. лева.

Източник: КФН.

През третото тримесечие на 2013 г. участниците във ФДПО нарастват общо с 0.6%. По видове фондове относителното нарастване на осигурените лица варира в тесни граници. При задължителните УПФ и ППФ стойността на показателя е съответно 0.7% и 0.5%, а при доброволните ДПФ и ДПФПС – 0.1% и 0.9% съответно. В края на третото тримесечие на 2013 г. дружеството с най-голям пазарен дял по отношение на броя осигурени лица запазва своята позиция с 30.1%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 1.1% от пазара, като се запазва тенденцията на постепенно намаляване на пазарния дял на най-големите дружества.

Таблица 12. Прираст на брой участници по видове ФДПО

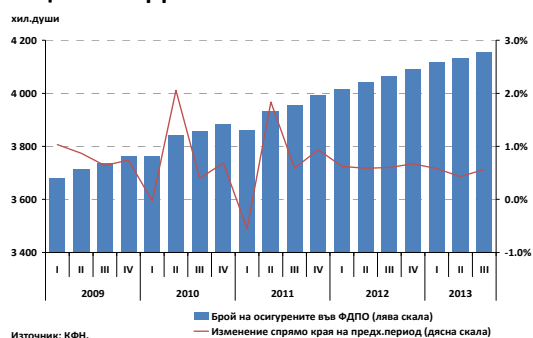
	III'2012	III'2013
УПФ	3.3	2.7
ППФ	4.9	2.3
ДПФ	-0.9	0.1
ДПФПС	13.3	8.3

Забележка: Показателите са изчислени като отношение на изменението на годишна база (%)

Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между фондовете за допълнително пенсионно осигуряване не се наблюдават съществени промени спрямо предходните тримесечия. Най-голям дял от осигурените лица (79.4%) е концентриран в универсалните пенсионни фондове. В края на септември 2013 г. лицата, осигурени в ДПФ и ППФ заемат съответно дял от 14.2% и 6.3% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава делът на осигурените в доброволните пенсионни фондове по професионални схеми – едва 0.1%.

Графика 53. Динамика на осигурените лица във ФДПО

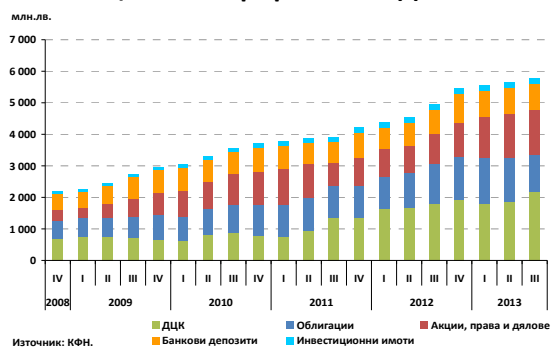
Инвестициите на ФДПО през третото тримесечие на 2013 г. запазват тенденцията си на нарастване, като ръстът им спрямо същия период на предходната година е 16.7%. Абсолютната стойност на направените инвестиции от ФДПО към края на септември 2013 г. е 5.8 млрд. лв., което представлява 89.8% от балансовите им активи. Основен принос за този ръст имат инвестициите в акции, права и дялове на КИС (9.8 пр.п.) и ДЦК (7.3 пр.п.). През последното тримесечие е налице леко ускоряване на темпа на нарастване на инвестициите до 2.1% спрямо 1.9% през предходното тримесечие. Запазва се и структурното разделение на инвестираните средства по видове фондове, като с най-висок относителен дял са УПФ (79.4%), следвани от ДПФ (10.6%), ППФ (9.9%) и ДПФПС (0.1%).

От средата на 2011 г. ФДПО трайно се ориентира към инвестиции в по-ниско рискови финансови инструменти –

държавни ценни книжа и облигации. Общо техният дял се запазва трайно на нива около 55%–60%. През третото тримесечие на 2013 г. се регистрира намаление на инвестициите в облигации и банкови депозити в абсолютно и в относително изражение. Инвестициите в ДЦК отбелязват съществен ръст от 17.8% и достигат относителен дял 37.7%. На второ място по ръст (6.4%) и по относителен дял (25.1%) се нареждат инвестициите в акции, права и дялове. Инвестициите в облигации остават на трето място с относителен дял от 20.1%, след отчетено намаление в размера им от 18.3% през последното тримесечие, следвани от инвестициите в банкови депозити с относителен дял от 13.9%. Няма съществени изменения в абсолютния размер и в относителния дял на средствата, вложени от ФДПО в инвестиционни имоти.

Основните тенденции, които се наблюдават в агрегирания портфейл на ФДПО – преместване на средства от инвестиции в облигации и депозити към инвестиции в ДЦК и акции, права и дялове се наблюдава и при всеки един тип ФДПО поотделно. Различията между инвестиционните портфейли на отделните типове ФДПО са основно в съотношенията между различните видове инструменти. При УПФ се наблюдава предпочитание към инвестиции в ДЦК (39.0%), следвани от инвестиции в дялови ценни книжа (23.7%) и облигации (19.9%). В портфейла на ППФ с най-голямо относително тегло отново са инвестициите в ДЦК (33.7%), следвани от инвестициите в дялови ценни книжа (28.3%) и инвестициите в облигации (21.0%). При ДПФ в края на третото тримесечие на 2013 г. в структурата на портфейлите водещи са инвестициите в акции, права и дялове (32.6%), следвани от инвестиции в ДЦК (31.9%) и облигации (20.2%). При ДПФПС с най-голям относителен дял са инвестициите в ДЦК (36.4%), следвани от инвестициите в дялови ценни книжа (29.6%) и облигации (19.0%).

Графика 54. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл на ФДПО

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е запазване и нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Към края на третото тримесечие на 2013 г. всички задължителни и всички доброволни ФДПО без изключение реализират положителна доходност³⁰. При 23 фонда се наблюдава повишение на доходността спрямо стойностите им в края на септември 2012 г., а останалите 5 регистрират намаление, но остават на положителна територия.

Таблица 13. Модифицирана претеглена доходност*

	III'2012	III'2013
УПФ	3.43%	5.75%
ППФ	3.74%	5.93%
ДПФ	4.22%	6.98%
ДПФПС	1.68%	4.85%

* Претеглена чрез модифицирания относителен дял, който представлява ограниченият пазарен дял на всеки един пенсионен фонд, изчислен на база нетните активи на фонда в общата сума от нетните активи на фондовете от даден вид, участващи в определянето на средната претеглена доходност, по реда на Наредба № 12 от 10.12.2003 г. на КФН.
Източник: КФН.

³⁰ Изчислена за периода 30.09.2011 - 30.09.2013 г. на годишна база.

Фокус тема: Структурна промяна на застрахователния пазар

След влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за здравното осигуряване (ЗИД на ЗЗО) - обн. в ДВ. бр. 60 от м. август 2012 г., заварените дружествата по доброволно здравноосигуряване трябваше да приведат дейността си в съответствие с разпоредбите на Кодекса за застраховането (КЗ) в едногодишен срок (07.08.2013 г.). Те имаха следните възможности:

- да се прелицензират като застрахователи за извършване на застраховане по т. 2 или по т. 1 и 2 от раздел II, буква „А“ на приложение № 1 към КЗ,
- да се преобразуват чрез сливане със или вливане в застраховател, получил лиценз за извършване на застраховане по т. 2 или по т. 1 и 2 от раздел II, буква „А“ на приложение № 1 към КЗ,
- да прехвърлят портфейла си от здравноосигурителни договори на друг застраховател, получил лиценз за извършване на застраховане по т. 2 или по т. 1 и 2 от раздел II, буква „А“ на приложение № 1 към КЗ или
- да се ликвидират.

Съгласно нормативната промяна услугите, предлагани от доброволно здравноосигурителните дружества, по своята същност се заместват от услугите, предоставяни от застрахователните дружества, получили лиценз за извършване на дейност по застраховка „Заболяване“ или по застраховка „Заболяване“ и „Злополука“. Такива застраховки могат да бъдат предлагани както от общозастрахователни, така и от животозастрахователни компании след получаването на съответните лицензи. Освен това от покритието на рисковете по „Постоянна здравна застраховка“ отпада застраховането за изплащане на медицински разходи или на фиксирани суми за диагностициране и лечение, произтичащи от злополука или заболяване или от определени видове злополука или заболяване. Регулаторната промяна отменя също така застрахователното покритие за хоспитализация и медицински разходи от обхвата на „Допълнителна застраховка“.

Тези регулаторни промени неминуемо рефлектират върху структурата на застрахователния пазар в посока засилване на конкурентната среда. Първо, поради прекратяване на дейността на здравноосигурителните дружества, като им се предоставя възможност да приведе дейността си в съответствие със застрахователната нормативна уредба. И второ, поради наличието на възможност общо- и животозастрахователните компании да получават лиценз за застраховка „Заболяване“.

В резултат на процеса по промяна статута на дружествата, осъществяващи дейност по доброволно здравно осигуряване, от общо 19 здравноосигурителни дружества в края на 2012 г., към края на месец септември 2013 г. 10 са прелицензирани като застрахователни дружества, 3 са преобразувани чрез вливане и едно дружество е доброволно прекратено като му е отнет лиценза.

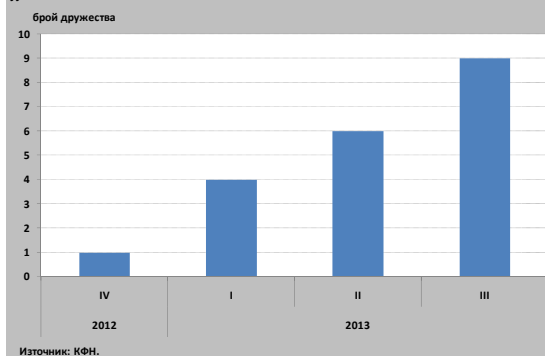
Таблица 14. Промяна на статута на доброволните здравноосигурителни дружества към края на м. септември 2013 г.

Вид промяна	брой дружества
Прелицензиране	10
Преобразуване чрез вливане	3
Доброволно прекратяване/отнемане на лиценза	1

Непосредствено след приемането на нормативните промени, още в през четвъртото тримесечие на 2012 г. се наблюдава раздвижване на пазара на животозастрахователните дружества. Промяната се състои в разширяване обхвата на предлаганите застрахователни продукти чрез получаване на лиценз за извършване на дейност по застраховка

„Заболяване“. Броят на животозастрахователните компании, които предлагат застраховка „Заболяване“ нараства от едно дружество в края на 2012 г. на 9 дружества в края на третото тримесечие на 2013 г.

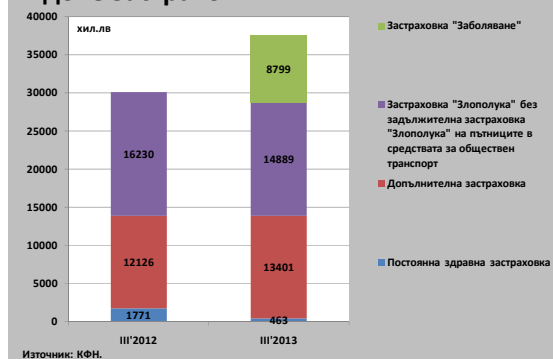
Графика 55. Динамика на броя на животозастрахователните дружества, набиращи премиен приход по застраховка „Заболяване“

Динамиката на brutния премиен приход³¹ на животозастрахователите по четирите вида застраховки, засегнати от нормативната промяна, е разнопосочна. Ясно се откроява начисленият brutен премиен приход по застраховка „Заболяване“ през третото тримесечие на 2013 г. в резултат на разширяване на линиите на бизнес на животозастрахователните компании. Докато премиеният приход по „Постоянна здравна застраховка“ намалява в унисон с наложеното ограничение в нейния обхват, то нарастването на brutния премиен приход по „Допълнителна застраховка“ се дължи на други фактори извън нормативната промяна. Намаляването на премиения приход по застраховка „Злополука“, без задължителна застраховка "Злополука" на пътниците в средствата за обществен транспорт, може да се обясни с по-голямата конкуренция от страна на общозастрахователните дружества.

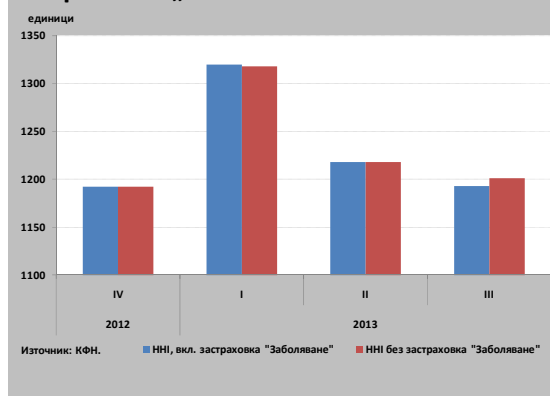
³¹ Анализът е с данни за brutния премиен приход, начислен от застрахователите от началото на годината към края на всяко тримесечие на съответната година.

Графика 56. Брутен премиен приход на животозастрахователите по определени видове застраховки

В резултат на разширяване обхвата на бизнес на животозастрахователните компании, се наблюдава промяна в конкурентната среда на пазара на животозастрахователните дружества. Индексът, измерващ степента на конкуренция на даден пазар (НИИ)³², заема различни стойности при различен спектър на предлаганите застрахователни услуги преди и след нормативната промяна. Повисоката стойност на индекса, отчитащ общия brutен премиен приход, спрямо стойността му без застраховка „Заболяване“ в края на първото тримесечие на годината, се дължат на факта, че дружествата, които са получили лиценз за извършване на дейност по тази застраховка са сред големите животозастрахователни компании по пазарен дял.

Графика 57. Концентрация на пазара на животозастрахователни дружества с и без застраховка „Заболяване“

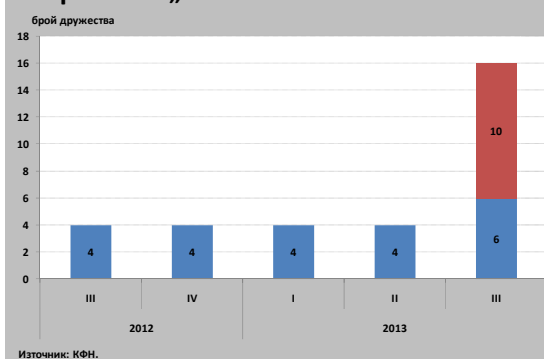

³² Индексът НИИ е изчислен на база справките за brutния премиен приход, начислен по видове застраховки от началото на годината към края на всяко тримесечие на съответната година.

Конкуренцията на пазара нараства едва през третото тримесечие, като индексът, изчислен включвайки премиения приход по застраховка „Заболяване“, намалява на 1193 единици, докато стойността му без премиения приход по застраховка „Заболяване“, която използваме като приближение, ако нямаше нормативна промяна³³, възлиза на 1201 единици.

Ефектът от процеса на промяна на статута на доброволно здравноосигурителните дружества върху общозастрахователния сектор е по-голям, макар да се проявява едва в края на третото тримесечие на 2013 г. Съгласно законите възможности за реструктуриране на здравноосигурителните дружества, броят на общозастрахователите нараства с 10 дружества в края на септември 2013 г., които основно предлагат застраховка „Заболяване“. Освен тях, интересът на действащите и преди това общозастрахователни компании към този вид застраховка също нараства и в края на третото тримесечие на 2013 г. вече 6 от тях предлагат застраховка „Заболяване“.

Графика 58. Динамика на броя на общозастрахователните дружества, начисляващи премиен приход по застраховка „Заболяване“

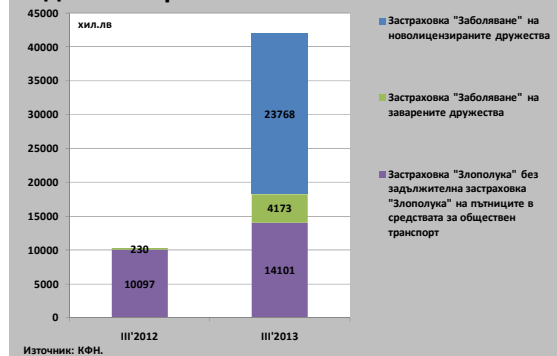

Тясната специализация на прелицензираните дружества им определя доминираща роля (85%) в начисления брутен премиен приход по застраховка

³³ Това приближение не отчита свиването на премиения приход по другите видове застраховки, повлияни от нормативната промяна, както и от други фактори.

„Заболяване“ на пазара. Структурната промяна рефлектира и върху нарастване на brutния премиен приход по застраховка „Заболяване“ от действащите преди нормативната промяна общозастрахователни дружества (18 пъти на годишна база), а по застраховка „Злополука“ – ръстът е 34% спрямо септември 2012 г.

Графика 59. Брутен премиен приход на общозастрахователите по определени видове застраховки

Въпреки тясната специализация, статута на прелицензираните общозастрахователни дружества им дава правото да разширяват спектъра на предлагани застрахователни продукти след получаване на съответните лицензи. Още към края на третото тримесечие на 2013 г., в brutния премиен приход, начислен от прелицензираните дружества, преобладават премиите по застраховка „Заболяване“ (24 млн. лв.), като в портфейла им присъстват и застраховка „Злополука“ (7 хил. лв.), застраховка „Пожар и природни бедствия“ (136 хил. лв.) и застраховка „Сухопътни превозни средства (без релсови превозни средства)“ (19 хил. лв.).

Таблица 15. Премиен приход на прелицензираните общозастрахователни дружества по вид застраховки през третото тримесечие на 2013 г.

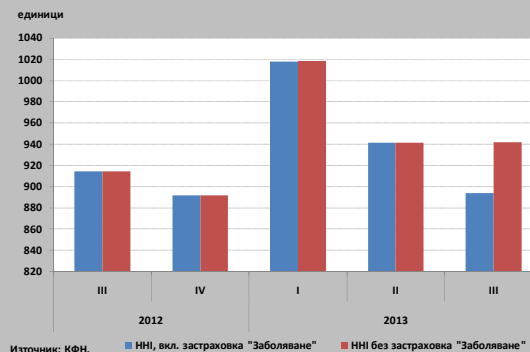
Вид застраховка	III 2013 (хил. лв.)
Злополука	7
Заболяване	23 768
Сухопътни превозни средства (без релсови превозни средства)	19
Пожар и природни бедствия	136
Общо	23 930

Забележка: Данните са в хил. лв. и включват брутен премиен приход на десет прелицензирани дружества, начислен през третото тримесечие на 2013 г.

Източник: КФН.

В резултат на прелицензирането на доброволно здравноосигурителни дружества в общозастрахователни, конкуренцията на пазара на услуги, предлагани на общо застрахователния пазар нараства. Стойността на индекса ННІ, изчислена на база общ брутен премиен приход, е с 48 единици по-ниска от тази, изчислена, без да се включва премиеният приход по застраховка „Заболяване“.

Графика 60. Концентрация на пазара на общозастрахователни дружества с и без застраховка „Заболяване“

Процесът по засилване на конкуренцията на пазара на общозастрахователни услуги ще продължи, като в него могат да бъдат открити два основни етапа. Първият етап се определя от евентуалното навлизане на нови участници на общозастрахователния пазар, като към края на септември 2013 г. пет от здравноосигурителните дружества са в процес на промяна на статута. Потенциалът за значителен ефект в посока засилване на конкуренцията през последното тримесечие не е голям, тъй като по-голяма част от заварените здравноосигурителни дружества са променили статута си в края на третото тримесечие на 2013 г. В резултат на този еднократен ефект от структурната промяна, още в края на м. септември 2013 г. се отчита засилване на конкуренцията на пазара на общозастрахователно услуги спрямо същия период на предходната година. Вторият етап е свързан с разширяване на дейността на прелицензираните дружества извън лицензиите им по застраховка „Заболяване“ и „Злополука“. Това създава условия за плавно и продължително засилване на конкуренцията на пазара на общозастрахователни услуги, което е възможно да се реализира в средносрочен хоризонт.